

април-јун 2024.

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке

Христос Васкрсе!
Ванетину Васкрсе!

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке
април-јун 2024.

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа жичког Г. др Јустина

Предња корица:
Христов силазак у Ад

Задња корица:
Повратак блудног сина

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)

ЖИЧКИ благовесник : часопис Епархије
жичке / одговорни уредник Александар Р.
Јевтић. - 1997, бр. 1 - - Краљево : Епархија
жичка, 1997 - (Краљево : МАК-ДИ). - 24 cm

Наставља традицију Жичког благовесника
из
1919. године.

ISSN 2466-5320 = Жички благовесник

COBISS.RS-ID 186541319

Сви текстови представљају
ставове аутора

САДРЖАЈ

Васкршње теме:

Др Ненад Божовић,
Улога Старог Завета током Великог
поста.....2

Јереј Саво Величковић,
Поуке из Васкршње катавасије.....5

Ђакон Горан Вучковић,
Свети Николај (Велимировић) о
Васкрсењу као рехабилитација тела.8

Ђакон Дарко Глукчевић,
Литургија Пређеосвећених Дарова у
историји Цркве.....11

Ђакон Бојан Мијаиловић,
О Великом канону Светог Андреја
Критског 13

Богословље и историја:

Катихеџа Бранислав Илић,
Велико освећење (троносање) храма као
светотајински догађај (Други део).....16

Чтец Филип Нешковић,
Вечерња аколутија.....19

Проф. др Драгољуб Даниловић,
Охридски дани Светог Владике
Николаја (Велимировића).....21

Црква и свет:

Проф. др Зорица Кубурић,
Слика о Богу.....23

Савремени т(р)агови:

Др Александар Пејровић,
Случај Речника технологије.....26

Вероучиџељ Милорад М. Васиљевић,
Инок и амок: танке границе између
духовности и насиља.....29

Вера и здравље:

Психолог Бојана Димиријевић,
Прибежиште, нада, утеха,
веровање.....31

Лирски благовесник:

Др Драган Хамовић,
Горан, Жички.....34

Веронаука:

Вероучиџељ Ненад Пејровић,
Основна школа „Олга Милутиновић“
у Годачици.....36

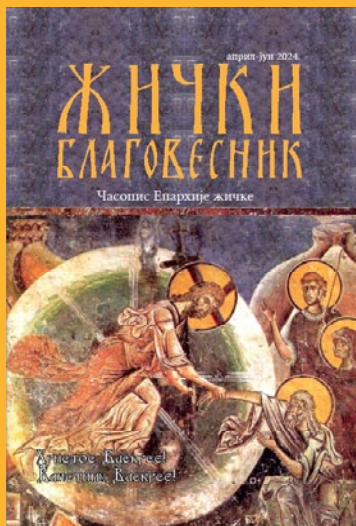
Ученици ОШ „Свети Сава“ из Б. Башће,
Ко је свештеник?.....38

Прикази књига:

Александар Пауновић, Манастир
Вујан, Прислоница 2023, издавач
Манастир Вујан.....39

Летопис:

Ђакон Стефан Симић,
Летопис богослужења Епископа
жичког Г. Јустина.....44

Главни и одговорни уредник
протојереј Александар Р. Јевтић

Уређивачки одбор:

Архимандрит др Тихон (Ракићевић),
протојереј-ставрофор Љубинко Костић,
протојереј-ставрофор Милић Драговић,
протојереј Новица Благојевић,
протојереј др Слободан Јаковљевић,
др Драган Хамовић,
Монахиња Христина (Стојановић),
Милорад М. Васиљевић

Издавач:

ЕУО Епархије жичке,
Трг Светог Саве 4,
Краљево

e-mail:

z.blagovesnik@gmail.com

Дизајн и припрема:

Јелена Нешковић

Штампа:

МАК-ДИ, Краљево

Тираж:

2000 примерака

УЛОГА СТАРОГ ЗАВЕТА ТОКОМ ВЕЛИКОГ ПОСТА

Основе хришћанског поста утемељене су у Старом Завету. Прва заповест у Едемском врту била је заповест о посту. Први помен четрдесетодневног поста налази се у Књизи Изласка 34, 28 где се говори о Мојсијевом посту. Осим Боговидца постили су и војсковођа Исус Навин, пророк Илија, бројни цареви и други пророци. Пост се у Старом Завету схватао као припрема Израиља за сусрет Богом.

Један од кључних библијских текстова који служе као богословски оквир Великог поста налази се на првим страницама Библије, у прве три главе Књиге Постања. У њему је описан живот људи у Едемског врту. Непослушање прве заповести људе је довело ван благослова Божијег дома, у стање света које нам је познато и данас. Свети Јован Златоусти сматра да је прва заповест да се не једе плод са дрвета познања добра и зла била, заправо, заповест о посту: „Ово једи, а ово не једи, то је био вид поста“ (*Беседа на Посијање I 2*). Осим Златоустог, слично схватање наводи и Свети Василије Велики: „Мислиш ли да пост проистиче из времена Закона? Пост је и старији од Закона. (...) Да је Ева постила и да није кушала са дрвета, ми не бисмо сада имали потребу за постом. Постом ћемо се оправдати пред Богом. Начин живота у посту у рају је такође икона (образ), јер су људи били учесници анђелског живота“ (*Беседа о Великом йосију I 3*).

Након пада, првородни пар се налази ван граница благословеног врта где земља не даје издашне плодове, а и за оно оскудно што даје човек мора изузетно да се намучи („у зноју лица свога“). Пост који је, заправо, уздржање, уводи човека у изобиље телесних и духовних дарова, док кршење поста – кушање, парадоксално, води у оскудност и страдање. На дечанском фрескопису налази се циклус *Сиварање човека и његово одсијујање од Божијих закона*, распоређен у сводовима од најзападнијег травеја параклиса до оног над олтаром, где је живописно осликан и овај детаљ из Постања: Адам и Ева у „кожним хаљинама“ сетно и покајно гледају на Едемски врт чије двери чува херувим са пламеним мачем, сећају се свих његових благослова и тугују због начињеног греха. Стање прародитеља пред вртом едемским, односно, „изгубљеним рајем“ постаће важан мотив у богослужењу Великог поста.

О том аспекту најбоље говори отац Александар Шмеман: „За време Великог поста посебно је наглашена библијска димензија богослужења. Може се рећи да је четрдесет дана поста, враћање Цркве у ситуацију Старог Завета, у време пре Христа, време покајања и очекивања, време „историје спасења“, које се креће према свом испуњењу у Христу. Ово је враћање неопходно зато што и ми – иако припадамо времену после Христа, познајемо Га и крштени смо у Њему – стално отпадамо од новог

живота који смо од Њега примили, а то значи падамо поново у „старо“ време. Црква је, са једне стране, већ „код куће“, јер је она „благодат Исуса Христа, љубав Бога Оца и заједница Духа Светог“. Са друге стране, она је као путница такође „на свом путу“ дугом и тешком – у правцу испуњења свега у Богу, повратка Христовог, и краја сваког времена“ (*Велики њосѝ*, 46). У том смислу нам дечански фрескопис постаје сасвим јасан. Током Великог поста верници се враћају у „старо“ време, у приправе храма, Света Литургија се служи само суботом, недељом и празником, док се у осталим данима живот саображава прародитељској тузи пред капијама изгубљеног раја.

Посебан моменат богослужења Великог поста чини Велики канон Светог Андреја Критског који се чита и пева у црквама у прва четири дана Великог поста и четвртак пете недеље поста. Читав канон замишљен је као дијалог светитеља са сопственом душом и у њему он наводи добре примере библијских личности, како старозаветних, тако и новозаветних како би охрабрио себе да се поправи. Овај велики химнограф у том тексту позива душу, односно, себе да прати добре примере, и да се клони лоших примера. Заправо, он већ сматра да је више као поменути зли ликови, али се, ипак, моли и нада у Божију милост и избављење: „Показах ти, душо, све из Старог Завета за углед; подражавај богоугодна

дела праведних, а избегавај опет грехове рђавих.“

Читав садржај канона структурисан је по обрасцу Светог Писма, прати хронологију библијских књига и историје спасења: прва песма Постање – Едем, па онда свака следећа – помињу се старозаветни патријарси, па Излазак из Египта – затим Мојсије, Арон, онда књиге Самуилове и књиге о царевима. У канону се наводи укупно шездесет старозаветних личности без осталих библијских референци и алузија. Неке личности се помињу више пута, а неке само једном. Најчешће су помињани Адам и Ева, а разлог за то је непрестано подсећање на рајска блага у едемском врту и ономе какав је живот људски постао након првородног греха (осим њих најучесталији су Каин и Давид). Потврду за ово налазимо песми првој: „Превазишавши у преступу првозданог Адама, познах себе обнажена од Бога и вечнога царства сладости, грехова мојих ради (Пост. 3, 6-7). Авај мени, бедна душо, што си се уподобила првој Еви? Јер си вид свој употребила на зло, и ранила си се љуто, и дотакла си се дрвета, и окусила си дрско безумне хране (Пост. 3, 6). Уместо Еве телесне, појави се у мени мислена Ева – страсна помисао у телу, која указује на сладости, а храни ме увек горком храном. По заслуги Адам би изгнан из Раја, Спасе, не сачувавши једну твоју заповест; како ли ћу тек ја пострадаати, одбацујући увек животворне речи Твоје? (Пост. 3, 23).“

Током Велике Четрдесетнице појачавају се старозаветна читања у богослужењу: Псалтир се чита двапут недељно, док је у консекутивним одељцима предвиђено потпуно читање Књиге Постања, Књиге пророка Исаије и Прича Соломонових. Постање и Приче се читају на вечерњој служби, а Исаија на Шестом часу. У Великој недељи чи-

тају се одељци из Књиге Изласка и Књиге о Јову на вечерњи, док се на тритекту чита Књига пророка Језекиља.

Поменуте књиге нису случајно изабране, него су плод промишљеног избора: свака од њих својим садржајем одговара духу поста. Пре свега, на почетку историје Цркве ове књиге су се читале као штиво за катихумене. Постање је одабрано јер говори о стварању, кршењу поста и паду, али и о обећању Месије и почетку историје спасења (савез са Аврамом). Постање нам открива Бога као Створитеља, Спаситеља и Судију. Осим тога, прва књига Старог Завета говори о жалости прародитеља пред вратима Еденског врта и очекивању будућег спасења, док верни ово стање подражавају у Великом посту.

Књига пророка Исаије говори како о страдалном Месији, тако и о будућем Царству Божијем, градећи органску везу Старог и Новог Завета, истовремено припремајући верне за оно што их очекује у есхатону. Посебно место у паримијама на Велики петак заузима 53. глава ове књиге о страдању слуге Господњег који је презрен и одбачен од свих, а понео је наше болести и патње. Напоследку, Приче Соломонове утврђују верне у врлини и послушању, хвалећи пост, односно, уздржање, док Царство Божије не наступи.

Др Ненад Божовић,
доцент ПБФ Универзитета у Београду

ПОУКЕ ИЗ ВАСКРШЊЕ КАТАВАСИЈЕ

Увод

Жа самом почетку налазимо за сходно да објаснимо шта је катавасија, где је користимо и која је њена улога у црквеном богослужењу. То је песничка форма коју њен творац – химнограф – исписује тако да празник који се обележава тематски повеже са библијским песмама које се певају на канону сваке јутарње службе. Дакле, сваког јутра певамо песме канона, а катавасије својом првом песмом (Ирмосом) се пишу за велике празнике и имају за циљ да тематски повежу смисао новозаветног празника са 9 библијских песама које у канону појемо. У групи пентикостарских катавасија налази се и васкршња, која је предмет нашег интересовања.

Најтешња веза између вере и молитве, као лице и наличје исте реалности, огледа се у богослужењима Цркве Божије. У овим пасхалним данима, у службама које трају током читавог Часног поста, врхунац благолепија, смисла и радости читава се на последовању васкршњег јутрења и Литургији која потом следи. Поред мноштва особености пасхалног јутрења (опход око Цркве, пренос пламена са

свеће коју држи настојатељ, победоносни улазак у храм уз васкршње стихове и тропаре...) централни део службе заузима појање катавасије. Једини прави начин за разумевање њеног текста, садржаја и смисла јесте активно учешће у богослужењу пасхалног јутрења. Многе наше парохијске Цркве, махом у градовима, у последње две деценије служе пуну службу јутрења и Литургије у наставку, па је учешће у молитви доступно великом броју верујућих.

Аутор катавасије

Писац васкршње катавасије је Свети Јован Дамаскин, један од највећих православних химнографа. У састављању овог дела највише се ослањао на богословље Светог Григорија Богослова, одакле је узео одређене мотиве, а неке делове дословце унео у текст катавасије. Тако је и до наших дана дошао овај дивни садржај. Свети апостол Павле каже: „А ако Христос није устао, онда је празна проповед наша, па празна и вера ваша“ (1 Кор. 15, 14), указујући на темељ свега што се у Цркви догађа. Само васкрсење Христово је основа на којој се гради читава наша вера, на којој се гради Црква и на чему се базира наше спасење. Без

вере у Васкрсење не може бити исправног словљења, правог говора, чисте вере (Православља). И зато празан гроб Христов, из кога засија светлост Васкрсења васцелом свету, онима у гробовима и свим поколењима која су била и која ће доћи, даје наду на вечност.

Пасхална јутарња служба

У синтези старозаветног и новозаветног наратива кроз библијске песме у катавасији Васкрса огледа се спасоносни карактер празника Христовог Васкрсења за читав свет и све људе, а вером, кроз богослужбени израз, наше биће пројављује пуноћу живота у Вечности који се исповеда и прославља у служби пасхалне ноћи. Пасхално јутрење је пуно радосних усклика и усхићења. О томе постоје сведочанстава још код Етерије у 4. веку. У току појања катавасије свештеник излази током сваке песме и кади цео храм и сав народ у њему, притом гласно узвикујући свима сабранима ХРИСТОС ВАСКРСЕ, док народ одговара са ВА-ИСТИНУ ВАСКРСЕ! Свим тропарима

у првих осам песама канона претходи певање стиха „Христос васкрсе из мртвих“.

Сама катавасија почиње речима: „Васкрсења је дан, просветимо се људи, Пасха Господња Пасха, од смрти к животу и са земље на Небо, Христос Бог нас преведе, док певамо победне песме.“ Истиче се старозаветна Пасха која је код Јудеја празнована као спомен на излазак јеврејског народа из Египта, прелазак из ропства ка слободи; док је Христос Нова Пасха, прелазак из смрти у живот. Тако се старозаветни догађај пројављује као праслика новозаветне Пасхе, која је остварена у личности Исуса Христа. Ту је присутна и слика Јагњета Божијег, чија крв искупљује и спасава од налета смрти. Још једна од старозаветних праслика види се и у шестој песми где се тродневни боравак пророка Јоне у утроби кита везује са славним Васкрсењем у трећи дан по Распећу – Недељу. Такође, четврта песма призива и пророка Авакума ради месијанских стихова са почетка треће главе његове књиге у којој описује Онога коме „Светлост беше као сунце, зраци излажаху му из руку и онде беше сакривена сила његова.“ (Ав 3, 4)

Са друге стране, гледајући икономију/домостој спасења у Новом Завету

химнограф обједињује живот Господњи кроз све празнике везане за њега и Свете Тајне у Цркви којима се спасавамо. У трећој песми катавасије наилазимо на мудру везу коју химнограф прави са Светим Крштењем, јер се ту налазе речи о сапогребењу са Христом у смрт, да бисмо Васкрсењем устали за живот, како нас учи Свет апостол Павле (Рим 6, 3-5). Такође, у петој песми наилазимо на везу са празником Божића, у опхођењу Христу речима „Сунце правде“, као у тропару празника Рођења Његовог. Такође, празник Благовести се приказује кроз девету песму где се осветљава објављивање Благих вести од стране Светог архангела Гаврила Пресветој Богородици.

Васкршња катавасија и Евхаристија

Тајна крстоваскрсне жртве Христове, смрти и Васкрсења, откривају се у Светој Евхаристији. По речима нашег знаменитог литургичара Лазара Мирковића: „Слављење Васкрса од стране Цркве Евхаристијом није само сећање страдања и васкрса, но стварно понављање крсне жртве и васкрсења и стварно извршење нашег спасења.“ А на који начин се догађа то спасење? Управо Светим Причешћем, које је ништа друго до васкрсло тело Христово и Крв Његова! И ту долазимо до најтешње везе између Васкрса и Свете Литургије. На свакој Светој Евхаристији, док свештеник припрема Свете Дарове за причешћивање верујућих изговара речи молитве „Васкрсење Христово видевши“, а потом ирмос девете песме канона васкршње катавасије: „Свети се, свети, Нови Јерусалиме јер слава Господња на теби засија. Ликуј сада и весели се Сионе а ти Чиста Богородице радуј се васкрсењу породе твога.“

Одмах затим долази једна од најлепших химни и узвика онога који се усхићено радује након сједињења са Господом кроз Свете Дарове, а коју је изговорио Свети Григорије Богослов: „О, велика и најсветија Пасхо Христине! О Мудрости и Логосе Божији и Сило! Дај нам да се још присније причешћујемо Тобом у незалазном дану Царства Твога!“ Тако нам је васкршња катавасија део сваке Свете Евхаристије на којој се неизоставно изговарају ове молитве. Ту се налази и најважнија од свих поука овог благословеног текста. То је најтешња веза свих нас са Господом Христом кроз учешће у Евхаристији и храђење Светим Тајнама Христовим.

Уместо закључка

Свако Причешће је исповедање Васкрсења, по речима Светог апостола Павла: „Кад год једете овај хлеб и чашу ову пијете, смрт Господњу објављујете, докле не дође (1. Кор. 11, 26). Надање на Живот вечни у Царству Небеском управо нам се даје Телом и Крвљу Христовим. Зато је ту и наша жеља изражена кроз речи да желимо присније причешће Њиме у Осмом дану, дану који ће осванути а никада заћи неће. Чувајући живот свој од греха, чистимо душе своје и гајимо здрав дух како бисмо били препознати у дан суда када ће се вечно служење Господу управо и остварити васкрсењем сваког тела.

Јереј Саво Величковић,
Храм Светих цара Константина и
царице Јелене, Пожега

СВЕТИ НИКОЛАЈ (ВЕЛИМИРОВИЋ) О ВАСКРСЕЊУ КАО РЕХАБИЛИТАЦИЈИ ТЕЛА

Увод

Почетно стваралаштво Светог Николаја (Велимировића) обележила су два дела посвећена теми Васкрсења Господа Исуса Христа. Прво дело је докторат, одбрањен у Берну (Швајцарска) 1908. године, под насловом: „Вера у Христово Васкрсење као основна догма апостолске цркве“. Друго дело је „Рехабилитација тела“, првобитно објављивано у деловима током 1910. године. Увиди Светог Николаја у ову тему, и довођење у органску везу Васкрсења Христовог и рехабилитације тела, данас су више него актуелни. Свети Николај нас је, пре више од једног века, подсетио на оно што представља суштину хришћанства, онога што се тиче свих нас. Дакле, у питању је Васкрсење и Оваплоћење Христово као воспостављање достојанства тела и његова рехабилитација.

Рехабилитација тела

У делу „Рехабитација тела“, Свети Николај истиче да вера у загробни живот, или у бесмртност душе, постоји у многим религијама и философијама. Међутим, вера у Васкрсење тела је новина коју доноси Христос. Такође, Свети Николај Васкрсење назива празником тела, то је празник у коме се телу даје она димензија, назначена од Бога приликом стварања света и човека. Тиме он истиче библијско учење о телу које стоји између две крајности присутне и данас. Прва крајност је строги аскетизам којим се душа издиже изнад тела, а тело се сматра препреком ка спасењу. Друга крајност је разврат којим се тело користи као средство задовољења и уживања.

Као значајну потврдну вере у Васкрсење, Свети Николај наводи пример светитеља. Он каже да нико не може да замисли Светог Георгија и друге светитеље без тела. Верни приказују и замишљају светитеље у „прослављеним“ телима,

а не као духове без обличја. На свети-теље, мученике, преподобне, Васкрсење баца преображавајућу и оживотворавајућу светлост. Свети Николај наводи да без Васкрсења хришћанство се не би разликовало од свих других религија, „хришћанства без Васкрса нити је било у историји, нити се оно такво да замислити.“

У „Рехабилитацији тела“, Свети Николај полази од констатације да многи хришћански историчари виде снагу хришћанства у споредним разлозима. Он, као илустрован пример, наводи једног репрезентативног научника, енглеског историчара Едварда Гибона (Edward Gibbon, 1707–1770) и његово дело *Опадање и пројаси римској царстви* (History of the Decline and Fall of the Romain Empire) у коме Гибон снагу хришћанства види у неколико чини-

лаца: ревности хришћана наслеђеној од јудаизма, учењу о будућем животу, чудотворној моћи приписаној Цркви, врлинама и моралу хришћана, јединству и дисциплини Цркве. Свети Николај не спори да су сви ови разлози важни, али један, најважнији и фундаментални се превиђа, а то је Васкрсење Христово као темељ хришћанске вере.

Када је реч о вери у будући живот, Свети Николај наводи да „све западно-азијске вере и безмало сви дохришћанско - философски системи учили су, да се биће човеково смрћу не прекраћује, но да траје и после гроба у оваквом или онаквом виду.“ Наводи да у разним религијама постоји вера у бесмртност душе, нада у бољи живот (после смрти), вера у будући живот (загробни живот). Додаје да је суштина хришћанске вере у „рехабилитацији тела“: „Хришћанска вера дошла је провиђењем у свет, ... да подигне цену материјалном, телесном животу – да рехабилитује тело.“

Свети Николај наводи да су философи (као нпр. следбеници философа Платона) презирали материјално преносећи средиште живота у бестелесни, нематеријални свет. То се показивало кроз строгу аскезу. Друга крајност, супротна овом пренаглашеном аскетизму јесте један лакши начин презирања и уништења тела – разврат. „Тело је нешто нечисто, несвето, привремено, пропадљиво – зато га треба уништити, но зашто га најпре не искористити, кад нам оно може тако много наслада пружити, зашто га не уништити медом, него баш отровом, кад и мед може да има дејство отрова? С тим резонувањем ринула се како културна маса Рима, Александрије и Атине, тако и полукултурна маса Јудеје и других римских покрајина у један каркални мир, пун тупог пијанства с једне и пун безнадежности и очајања, с друге стране.“

Стога, Свети Николај упућује на Светог апостола Павла који говори: „прославите, дакле, Бога телом својим и духом својим, јер су Божији“ (1 Кор 6, 20). Апостол Павле је богословски јасно изразио да су и тело и душа створени од Бога и да су створени за вечну славу. Насупрот учењу да је тело „тамница душе“ и да Бог није могао створити материјални свет, као и то да Бог не може додирнути грешно тело, материјално и пролазно, хришћанство објављује да се Бог јавио у телу. Пошто је Христос преузео на себе људско, тварно тело, то говори о достојанству тела. Оно од тренутка Оваплоћења Христовог постаје тело Божије. Оваплоћење Христово је, како наводи Свети Николај, означавало „револуцију у мишљењу“, јер: „Основна мисао хришћанске догматике, да је Бог не само лично, без посредства нижих богова, створио материјални свет но да се он шта више, и оваплотио, била је, наравно скандалом за александријске платонике, који су се надметали у увеличењу дистанције између Бога и света. Хришћанска вера је ту дистанцију уништила паролем:

Бог у телу. Остарели грчкоримски свет будио се као из сна и сећао своје младости, када су и његови богови ишли у телу. И ова вера његове младости, само у много узвишенијем облику, вера у Бога у телу, вера у човека – Бога и Бого-човека сад му се понова нудила, нудећи му тиме у исто време и његову младалачку моћ и вољу за живот“.

Закључак

Оваплоћењем и Васкрсењем Христос је рехабилитовао тело. Оваплоћењем је показао да тело није тамница душе, нити је природно да човек ради против свога тела, већ треба да се са страхопоштовањем опходи према своме телу. Васкрсење је потврда онога што представља наше назначење – живот у Царству Славе.

Ђакон Горан Вучковић,
Храм Свете Тројице, Краљево

ЛИТУРГИЈА ПРЕЂЕОСВЕЂЕНИХ ДАРОВА У ИСТОРИЈИ ЦРКВЕ

Увод

Литургија Пређеосвећених Дарова је настала у првим вековима хришћанства, по сведочењу Светог Симеона Солунског. Њен суштински садржај потиче од апостола и њихових наследника епископа, а њена данашња форма резултат је вековног развоја. По сведочењу Светог Василија Великог, верници тог времена имали су обичај да се причешћују, не само суботом и недељом, већ још два пута преко седмице – средом и петком. Тако су сви они који би у овим данима на себе узимали труд поста и покајања добро знали да се не могу ослонити на своје снаге већ су, сјединивши се са самим Господом и Богом кроз Причешће, настављали свој подвиг ка узрастању у меру раста висине Христове.

Време настанка

Поставља се питање: Када је ова служба, као душа или центар великопосних богослужења, задобила поредак који ми данас познајемо?

У раним прогонима Цркве, у време Светог Јустина Философа и Мученика,

наилазимо на податке да су ђакони односили причешће кућама и причешћивали хришћане. Ову праксу потврђује и Житије Свете Марије Египћанке, којој је била посвећена пета недеља Великог поста, а која се упокојила након што јој је старац Зосима донео Свете Дарове у пустињу и причестио је пред упокојење.

У току Великог поста, рана пракса Цркве забрањује служење Литургије Светог Василија Великог и Светог Јована Златоустог, осим у дане суботе и недеље који славе успомену на стварање света и Христово Васкрсење, а које уједно изображавају и пасхалну Тајну тј. празник Цркве испуњен највећом радошћу што потврђују и канони Васељенских сабора.

Пошто је ово део године посвећен посту и покајању, верни народ се средом и петком причешћивао пређеосвећеним Даровима – освећеним на некој од претходних Литургија. Код Светог Василија Великог налазимо још и то да се припрема за причешће овим данима у току недеље вршила тако што се од изласка па до заласка сунца ништа није јело ни пило. Између 6. и 9. часа читане су молитве, па је тако настала Изобразитељна као претеча ове Литургије, која се служила у ве-

черњим сатима, након чега су се хришћани причешћивали Светим Даровима.

Потребно је поменути и значај служења Литургије Пређеосвећених Дарова у светлу поуке за катихумене и њихову припрему за крштење.

Није нам познато ко је саставио изворни текст Пређеосвећене Литургије, али свакако знамо ко је први записао. У седмом веку, тачније 604. њу је од заборава и даљих промена сачувао Свети Григорије Велики Двојеслов. Уведена је као редовна служба, најпре у цариградском храму, а касније је Трулски сабор из 692. наредио да се ова Литургија служи у свим црквама.

Карактеристике

Низ специфичности, попут тамних одежди које облаче свештеници, тамних дараца, читање 103. псалма, паримеја и коленопреклоних метанија, красе ову службу и наговештавају њен покајни карактер. Молитве се читају са осећајем благиности и скрушености. Интересантно је споменути да

се у српској и руској пракси Цркве чита молитва Светог Јефрема Сирина након Великог входа и раде три велике метаније.

Закључак

У овом богослужењу одјекује глас далеких векова, глас живог раног црквеног Предања, који опомиње да верници не могу да живе у Христу ако стално не обнављају своју везу са извором Живота, причешћујући се са Телом и Крвљу Господњом. Јер, Христос је, по речима Светог апостола Павла, наш живот (Еф 2, 5).

Ђакон Дарко Глукчевић,
Храм Светих цара Константина и
царице Јелене, Пожега

О ВЕЛИКОМ КАНОНУ СВЕТОГ АНДРЕЈА КРИТСКОГ

Висер православног богослужења Великог поста, литерарно богослужбено дело са скоро 250 тропара, дело химнографа који је себе уградио у вечност састављајући овај величанствени канон, представља личну исповест сваког православног хришћанина, зато је и написан у првом лицу једине. Свети Андреј Критски, светитељ 7. и 8. века, рођен у Дамаску, а назван Критски по острву на коме је епископовао, оставио је канон који описује драму човека који је поробљен гресима и страстима, али богилика ипостасна луча му даје могућност да изађе из те таме кроз покајање које извире из дубине људске свести, а преображава човека кроз приступање Божијој љубави. Пост као „стражар душе“, по речима Светог апостола Јакова, даје могућност да свој ум уздигнемо на висину осматрачнице сопствене личности и да себе сагледамо онакве какве јесмо. Успињање подразумева велики труд, али услов за то духовно пењање јесте самопознање. Велики канон Светог Андреја описује унутрашњи немир сваког искреног покајника, описан као пожар који не оставља ништа иза себе. Исто тако, усмерава нас на библијске примере светих личности који су ту ватру страсти успели да угасе кајањем, просвећењем, обожењем. Велики канон се чита прва четири дана Чисте седмице на Великом Повечерју, с тим што се у среду и четвртак додаје неколико тропара у част Свете Марије Египћанке, велике покајнице, и на јутрењу четвртка пете недеље. Оно што Велики

канон, између осталог, чини богатим јесте велики број старозаветних и новозаветних личности које Свети Андреј наводи да кроз њих објасни и наведе велике грехе који су их скрнавили и врлине које су их красиле.

Библијски примери

Свети Андреј у Великом канону опомиње душу (као носиоца образа Божијег, не посебни ентитет оптерећен платонистичком поделом) и наводи, углавном, старозаветне примере на које не треба да се угледа. Тако, поред непослушних Адама и Еве, и њиховог првенца Каина, помиње мноштво других библијских личности: Рувима и Авесалома, идолопоклонике царева Манасију и Ахава, среброљубца Гијезија, слугу пророка Јелисеја, издајнице Ахитофела и Јеровоама, неморалне свештенослужитеље Офнија и Финеса, шизматике Датана и Авирона, немудрог цара Ровоама... Са друге стране, усмерава душу ка парадигмама врлина: Авеља као архимученика, Сита и Еноса као обновитеље слављења Бога, Сима и Јафета као верне синове, Јакова и Јосифа, Јова као страдалника, пророка Данила и Јону, те новозаветне примере – Светог Јована Претечу и Крститеља, Богородицу, покајаног разбојника, жену Хананејку, цариника Закхеја, Самарјанку, Јаира... Занимљиво да Свети Андреј на неколико места помиње библијске градове Содом и Гомор. Метафору пожара он користи да опише страсне жеље које су као ватра која прети да

уништи цело биће. Лота, његову жену и две ћерке, описује као људе који хоће да се удаље од страсти.

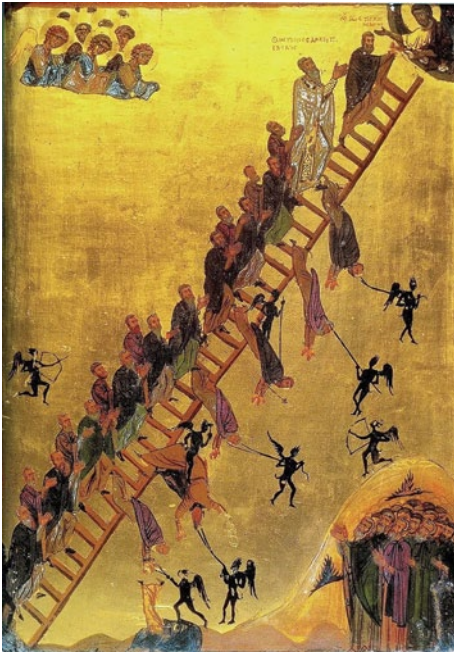
Удаљавање од неког великог греха и његово остављање није једноставан процес, јер библијски писац сведочи да се тај бег из ових градова одвијао уз једно брдо. Дакле, брдо као симбол напора (као и Таворска гора приликом Преображења) је нешто што се мора савладати. Окамењење чека сваког оног ко се осврне назад, као Лотову жену, јер освртање јесте нека жеља или чежња за нечим учињеним. Слани камени стуб, пак, изображава оне који немају довољно снаге да наставе „духовни бег“ од страсти и греха, остају статични, непомицни, а самим тим и непријемчиви за врлину, страст их уништава и нагриза као што со уништава неку површину или материју.

Антрополошки осврт

Оно што је уочљиво, јесте то да у Канону не проналазимо дуализам који је био карактеристичан неким неоплатонистичким хришћанским писцима. Једини „дуализам“ који препознајемо јесте онај који се односи на створену човечанску природу и природу која је рањена првородним грехом.

Дакле, „дуализам“ између онога што човек јесте по природи и противприродног изопачења кроз грех, који је последица оног другог закона који је у телу и против којег се боримо (Римљ 7, 18–23). Човек као украс творевине и биће потенцијално бесмртно, створен по образу и подобију Божијем, оживљено блато бива украшен боготканом одећом; првобитна красота лика је била човечанска природа која беше добра као и све претходно створено. Свети Андреј наводи да прародитељи по слободној вољи греше, и подеравши своју прву одећу коју изатка Створитељ испочетка, бивају обучени у кожне хаљине, које су замрљана одећа, срамно оскрнављена. Та нова одећа је украшена страстима и нечистим помислима која чини да човек презре унутрашњу боголику скинију. Дакле, јасно се види да Свети Андреј под кожним хаљинама подразумева рањену и изопачену људску природу, природу која није у заједници са Богом и самим тим одводи човека у понор и провалију страсти, које помрачују првобитну красоту лика. Свети Оци су углавном сложни у ставу да су страсти енергије које су дароване човеку и да оне имају првобитно позитивно одређење. Читајући Лествицу, приметимо да Свети Јован наводи примере природних

Уместо закључка - Обновитељ закона природе

Према искуству Светих Отаца, постоје ступњеви искушавања који одводе човека у грех. Један од последњих ступњева јесте борба, којој претходе приступање, спајање, пристанак и поробљење. „Место борбе“ јесте само човеково срце, а то да ли ћемо бити побеђени у тој борби зависи од наше воље и слободе. Свети Андреј саветује да у тој борби завапимо ка Господу, да му се предамо, да пролијемо реку суза и да се покајемо из дубине нашег бића. Лествица коју је видео патријарх Јаков је слика делотворног пењања, разумног узлажења, обновљења. Иако је првородним грехом други закон у удовима нашим постао толико јак да нас може одвести у пропаст, спасава нас Онај који се Рађа од Дјеве и својим Оваплоћењем обнавља законе природе узимајући човечанску природу и сједињујући је са Божијом у својој личности побеђује поредак природе, дајући нам могућност за исти подвиг ако Га следујемо. Свети Андреј нас позива да кроз пост, угледајући се на Спаситељевих 40 дана у пустињи, молитвом и кајањем пробудимо своју душу, да расуђивањем стекнемо ум који гледа Бога. Крстоносни знак наше љубави биће богољубље и братољубље, једини сигурни пут ка Оном Ко је победивши природу смрћу смрт победио, ка Оном на Кога нас Велики канон усмерава и позива да се покајемо, преобразимо и обожимо.

својстава душе које су нам дароване, али их је човек изопачио и претворио у страсти које данас дефинишемо као деструктивне: „...ми по природи имамо семе за рађање деце, али смо га искористили за блуд. По природи је у нама гнев, али против змије /ђавола, а ми смо га употребили против ближњег... природно је да душа жуди за славом, али за оном на небу...добили смо чак и злопамћење, али само према непријатељима душе...“ (Поука 26, 2). Свети Андреј тумачи страсти као последицу потчињавања воље и слободе бунту природе, као слабост човека да остане веран својој првоствореној природној стварности. Страсти су сластољубиве тежње које руже лик Божији у човеку; провалија у коју човек упада и бива окружен мраком у коме не види светлост Богопознања. Једна од најтежих последица пребивања у страстима јесте што временом човек сам себи постаје идол, сам себи постаје мера свих ствари, не прихвата Богочовека као најсавршенијег од Дјеве Рођеног, већ себе поставља на тај пиједестал.

Ђакон Бојан Мијаиловић,
Храм Светог апостола и
јеванђелиста Марка, Ужице

ВЕЛИКО ОСВЕЋЕЊЕ (ТРОНОСАЊЕ) ХРАМА КАО СВЕТОТАЈНСКИ ДОГАЂАЈ

Други део

Кратак преглед поретка данашњег Последовања чина великог освећења храма вршеног од архијереја

Благодарећи блаженопочившем Епископу жичком Хризостому (Столићу), великом прегаоцу на пољу литургијског издаваштва, данас нам је на српском језику доступан чин великог освећења храма, у издању Епархијског управног одбора Епархије жичке. У наставку ћемо у кратким цртама предочити поредак:

Предвиђено је да се вече уочи освећења храма служи свеноћно бденије на којем се поје служба Обновљења храма, која је у Минеју изложена под 13. септембром. После бденија или сутрадан у раним часовима, презвитер врши чин Малог водоосвећења, и том приликом је потребно осветити већу количину воде која ће бити потребна за чин великог освећења храма.

На сâм дан освећења храма, архијереј долази, узима време, облачи се у свештене одежде и праћен презвитерима и ђаконима улази у олтар и почиње последовање великог освећења храма, произношењем молитве: *Госјоде, Боже, Сјасийељу наш, Који све чиниши за сјасење рода људскоја...* Архијереј потом освећеном водом кропи горњи део стуба Часне трпезе, док се за то време чита 145. псалом, а затим и 23. псалом. После позива ђакона да сви са умиљењем преклоне своја колена,

архијереј са царских двери произноси молитву: *Боже Бесјочейни и Вечни, Који си све из небића љривео у биће...* По завршетку молитве архијереј стаје испред Жртвеника, док ђакон произноси Велику (мирну) јектенију у коју додаје и посебне прозбе које се односе на освећење храма. Архијереј, презвитери и ђакони излазе из олтара и стају испред стола на којем се налази дискос са светим моштима прекривен покровцем. После тропара ђакон произноси малу јектенију, а после Трисветога архијереј изговара молитву: *Госјоде Боже наш, веран у речима Својим и нелажан у обећањима Својим...* После давања мира, архијереј чита молитву главоприклоњења: *Госјоде Боже наш, молийвама Свесвейте Владичице наше Бојородице...*

Архијереј кади свете мошти, узима свете мошти које су положене на дискусу и прекривене звездицом и покровцем, излази из храма и чини први опход. Када сви (*осим једној љрезвићера који остјаје унућар храма*) изађу из храма, затварају се западна врата. Свечаном опходу претходи један презвитер који освећеном водом кропи зидове храма. После првог опхода архијереј стаје испред затворених западних врата где се чита одељак из посланице Јеврејима

Светог апостола Павла (Јев. 2, 11-18), као и одељак из Јеванђеља по Матеју (Мт. 16, 13-19). После светописамских чтенија врше се још два опхода око храма. После трећег опхода, архијереј стаје испред затворених западних врата храма, кади свете мошти, свештенство и верни народ, после чега стаје испред сáмих врата и узглашава: *Благословен си Христѐ Боже наш, свагда сада и увек, и у векове векова.* Од овог тренутка почиње молитвени дијалог између архијереја и презвитера који је једини остао у храму. Архијереј узвишеним гласом узглашава: *Узвисиѝе вратиѝа, врхове своје, и узвисиѝе се вратиѝа вечна, и ући ће Цар славе.* Презвитер из храма узвишеним гласом: Ко је тај Цар славе? Наведене речи архијереја и презвитера понављају се три пута, после чега архијереј произноси молитву: Боже и Оче Господа нашег Исуса Христа, благословени у векове... После давања мира, чита молитву главоприклоњења која је саобразна молитви входа на Литургији: Владико Господе, Боже наш, који си установио на небесима чинове, војске ангела и архангела за служење слави Твојој... У овом тренутку понавља се дијалог архијереја и презвитера, и после трећег пута архијереј узглашава: *Госѝод креѝак и силан, Госѝод силан у боју, Госѝод над војскама, Он је Цар славе.*

Уз појање тропара архијереј носећи мошти, праћен презвитерима и ђаконима улази у храм и одлази у олтар, кади трипут Часну трпезу. Архијереј помазује светим миром Свете мошти, полаже из у мали кивот и уграђује их у већ припремљено удубљење у Час-

ној трпези и залива воскомастихом. Архијереј благосиља топлу воду, ружину воду и црвено вино изговарањем молитве: *Госѝоде Боже наш, Ти си освешѝао воде Јорданске сѝасоносним Својим јављањем...* По завршетку молитве, на Часну трпезу излива топлу воду, и почиње праће и отирање Часне трпезе. За време ове свештене радње чита се 84. псалам. Архијереј узима црвено вино које је помешано са ружином водом и крстообразно излива на Часну трпезу уз изговарање речи: *Покройи ме исойом и очистиѝићу се; ойери ме и бићу бељи од снеѝа.* После овог кропљења Часне трпезе чи-

тају се остали стихови 50. псалма, од осмог стиха до краја. Архијереју приносе свето Миро и он крстообразно помазује Часну трпезу, за време чега се чита 133. псалам. Презвитер приноси архијереју

воскомастих и иконе јеванђелиста које су изображене на платну, које архијереј полаже и воскомастихом лепи на сва четири угла Часне трпезе уз појање тропара свакоме од четири јеванђелиста. У наставку презвитери и ђакони приносе срачицу, архијереј је са обе стране кропи освештаном водом, и полаже је на Часну трпезу.

За време облачења Часне трпезе чита се 132. псалам. Као и срачицу, архијереј са обе стране освештаном водом кропи индितिју и полаже је на Часну трпезу, а одмах затим полаже Илитон са Антиминсом, свето Јеванђеље и престо-ни крст. За време полагања наведеног на Часну трпезу чита се 93. псалам. Ђакон врши велико кађење храма почев од олтара, а најстарији презвитер ос-

већеном водом кропи унутрашње зидове храма, док архијереј светим Миром крстообразно помазује зидове храма, следећим редом: 1. Олтар изнад Горњег места; 2. Изнад западних врата храма; 3. На јужној страни изнад врата или прозора; 4. На северној страни изнад врата или прозора. За време наведене свештене радње чита се 26. псалам. Архијереј стојећи пред Часном трпезом произноси молитву: *Госјоде неба и земље, Ти си њо неизрецивом њромислу основао светиу Цркву Твоју...* После давања мира изговара молитву главоприклоњења: *Благодарим ти Госјоде Боже сила...* Архијереј пали свеће после чега изговара још две молитве: *Госјоде Боже наш, Ти си ову славу даровао светиим мученицима који су за Тебе њсїтрадали...* као и молитву: *Госјоде Боже наш, Ти си једном речју сїворио ѡвар и ѡривео је у ѡсїојање...* У наставку се служи Света Литургија.

Закључак

Последовање Великог освећења храма вршеног од архијереја, по многим својим чиниоцима наликује на свештене радње које су присутне у Светим Тајнама хришћанске иницијације, односно у Тајнама крштења и миропомазања које бивају крунисане Евхаристијом. У познатом делу *Historia Ecclesiastica*, Патријарха Германа I Цариградског (715–730) указује се на везу о којој говоримо: „(Црква) је очишћена водом Његовог крштења, окропљена Његовом Крвљу, као невеста украшена и запечаћена миром Светога Духа ...“

Литијски улазак архијереја са клиром и народом у храм, и уношење моштију, симболички иконизује улазак Христа у новоосвећени дом Његов. После полагања Светих моштију у

Жртвеник, он се омива водом. Трократно изливање воде на Жртвеник светотајинска је алузија на Тајну крштења. Помазивање Жртвеника Светим Миром указује на слику Тајне миропомазања. Није сувишно указати да помазивање Жртвеника на којем ће се савршавати Света Евхаристија има своју праслику у Старом Завету (1 Мој. 28, 22), а истинско утемељење у Христу (Јев 13, 10; Дап 10, 38). Као што у Тајни миропомазања новопросветљени бива обучен у хаљину чистоте, тако се и Жртвеник облачи у срачицу или катасарку (τὸ κατασάρκα, хаљина која се носи непосредно уз тело). Познато је да су у древна времена новокрштени седам дана носили крштењску хаљину свакодневно учествујући у Литургији, а у осми дан долазили су у храм где им је читана посебна молитва омивања и пострижење косе. У истом духу, после великог освећења храма предвиђено је седмодневно служење Свете Литургије на новоосвештаном Жртвенику. Сматрамо да није потребно посебно истицати оно што смо кроз наше промишљања већ неколико пута јасно и недвосмислено указали, да је савршавање Свете Евхаристије темељ и врхунац освећења новоподигнутог храма, као што је темељ и круна целокупног светотајинског (благодатног) живота у Цркви Христовој.

Бранислав Илић,
катихета у средњој школи за дизајн
„Богдан Шупут“ и средњој
Економској школи у Новом Саду

ВЕЧЕРЊА АКОЛУТИЈА

Увод

Вечерње (εσπερινός) је једно од седам последовања дневног круга. Време настанка овог последовања и његова изворна форма нису познати. Велика је вероватноћа да су први видови вечерње аколутије настали врло рано у круговима јудеохришћана, на шта нам указује садржина овог дневног последовања која је сачињена углавном од Псалама.

Рана сведочанства

Најстарији опис вечерње аколутије сусрећемо у познатом Етеријином путопису из 4. века. Овај путописни дневник монахиње Етерије садржи податке на основу којих можемо реконструисати шта је све садржало вечерње последовање тог периода у Јерусалимској цркви. Описујући вечерње богослужење Етерија наводи да се у Јерусалиму оно назива λυχνικόν (то јест светилнично, зато што се тада упале многе свеће и светиљке, а такође се и говори светилнични Псалам). Наилазимо и на још један опис вечерње аколутије из тог периода, са врха Синајске горе, из приповести аве Софронија и аве Јована, који описују аву Нила, који је са двојицом својих ученика савршавао богослужење тако што су само читали непроменљиве делове вечерње и јутрења без додавања стихира, канона или тропара.

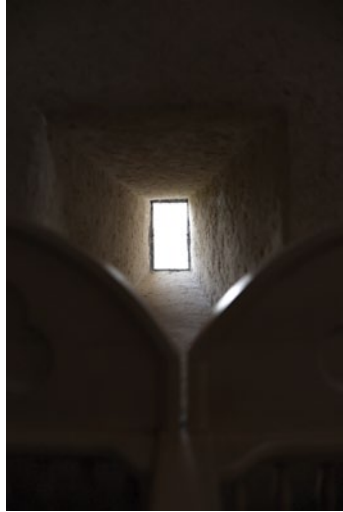
На основу Етеријиног описа препознајемо основне елементе вечерњег последовања: појање псалама, јектенија коју произноси ђакон, свештеничка

молитва, јектенија за катихумене и молитва за катихумене, јектенија и молитва за верне и на крају отпуст. Податке о вечерњој из ране Цркве дају нам и *Айосџолске устави*нове (5. век) у том спису су набројани главни делови последовања: Светилнични псалам, јектенија за катихумене, јектенија за оне које узнемирују нечисти духови, јектенија за оне који се спремају за свето просветљење, јектенија за покајнике, јектенија за верне, прозбена јектенија (све јектеније су се завршавале са свештеничком молитвом и возгласом) свештеничка молитва, молитва отпуста и отпуст. У каснијим изворима из периода од 13. до 15. века сачуван је поредак вечерње код Симеона Солунског који припада парохијској богослужбеној форми. Упоредивши описе из ових извора можемо увидети да је садржај овог последовања у основи остао исти.

Сведочанство Светог Симеона Солунског (15. век)

Овде би сад ваљало рећи нешто о „двојаким“ типцима, како их је описао Симеон Солунски у свом „Дијалогу“, парохијском, азматском типнику и монашком типнику. Када говоримо о ова два типика данас чини се да под тим не подразумевамо ништа посебно, зато што се уствари не ради о два типика већ о једном, јер богослужбене књиге које одређују садржину служби исте су и у парохији и у манастиру. У сржи је важећи типик исти, „*Тийик*

Велике Цркве Христове“. Већ у време Светог Симеона монашки типик је преовладао у парохијским црквама на штету парохијског типика, док у периоду туркократије преовладава у потпуности, толико да долази и до замене имена. Монашки типик преименован је у „Типик Велике Цркве Христове“ док су изрази „ἀσματικὸν“ (песма, певано) и „азматско богослужење“ почели да се употребљавају да изразе супротно стање од првобитног, ти изрази данас означавају не парохијско, него монашко богослужење. Примењивањем монашког типика у парохијама наилазимо на више препрека. Наиме, службе монашког типика су растегнуте и њихово савршавање покрива скоро трећину дана, по речима Светог Теодора Студита: „Појање смењује појање, читање – читање, изучавање – изучавање, молитва – молитву, богослужење – богослужење.“ Ова дужина богослужења не замара монаха, она представља део његовог подвига, њега не заокупљају световне бриге. Тако примењујући монашки типик у парохијским условима траже се практична решења, углавном кроз скраћење богослужења. Једно од тих „решења“ трпи и вечерње последовање губљењем читања катизме Псалтира (још Симеон Солунски сведочи да је у његово време читање катизми вршено само у манастирима), са изузетком 18. катизме на Литургији Пређеосвећених Дарова и 1. катизме на вечерњој суботе. Тако можемо приметити да је монашки типик кат’ ἀκριβείαν (тачан, веродостојан), а парохијски кат’ οἰκονομίαν (по снихођењу).

„Мала вечерња“ и „Велика вечерња“

На још једну ствар треба обратити пажњу, а то је нешто што се данас у парохијама назива „мала вечерња“. Мисли се на вечерњу која није празнична, без входа, док се „великом“ назива вечерња оних празника који имају вход. Мала вечерња је заправо она која се служи после деветог часа, пред вечеру, и она је поретком и химнографијом различита од велике вечерње која се врши после повечерја, на почетку бденија. Такође је и петохлебница изгубила у парохијама свој првобитни смисао, чак је устројена и једна посебна служба настала мешавином литије, сугубе јектеније и вечерње. Вађењем петохлебнице из оквира велике вечерње губи се њен смисао, а то је да окрепи у бдењу до момента Светог Причешћа.

Закључак

Учествовање народа у појању на монашкој вечерњи коју данас имамо је ограничено, за разлику од изворне парохијске вечерње коју су карактерисали једноставност појања, лакоћа памћења кратких химни, често понављање истих текстова, и антифоно појање. Осим тога, овај типик се и назива азматски (певани), јер га карактерише учествовање целе заједнице у појању. На монашкој вечерњи народ може учествовати само у појању „Светлости тиха“, прокимена и евентуално отпуститељних тропара.

Чтец Филип Нешковић

ОХРИДСКИ ДАНИ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА (ВЕЛИМИРОВИЋА)

О, Свети Владико Николаје, жички и охридски, моли Христа Бога да спасе душе нас млаких и страшљивих Срба! Дометни нам вере да издржимо у времену када је тешко остати хришћанин и човек достојан наших Светих предака.

Када бисмо данас подносили извештај о духовном стању српског народа морали бисмо да спустимо главе пред Светим Владиком лелићким, молећи га да буде заступник пред Христом за грехе народне.

Када је изабран за првог Епископа жичког после завршетка Првог светског рата, Николај Велимировић невољно је при-стао на владичанско достојанство. Сагледавајући стање у Цркви и у народу српском, његове су жеље биле да као млади монах допринесе моралној и духовној обнови многострадалне Србије. Господ га шаље у Епархију охридску да се у најмање развијеном делу државе покаже као велики мисионар хришћанства.

Јужна Србија или данашња Северна Македонија је била материјално сиромашан и неразвијен крај Краљевине СХС, где је Владика Николај добио задатак да учврсти веру простих и уједно добрих људи. Након беседа и сусрета са интелектуалним колосима Европе и света, Епископ Николај се упутио у места где је већина народа

била полуписмена или у потпуности неписмена. Знао је добро да су и Битољ и Охрид светиње везане за најстарији период хришћанства. Битољ као „Манастири“, како се некада звао по многобројним хришћанским манастирима, а Охрид као центар ширења хришћанства и писмености у X и XI веку, где је настала и Охридска Архиепископија 1018. године. Посебно је Владика био везан за поштовање Светог Наума, јер се на дан прослављања свеца и родио.

Човекова жеља да себе преобрази, али у исто време и да преобрази људе око себе, постала је најбитнија духовна преокупација Светог Николаја. Млади Епископ, до одласка у Охрид

окренут савременом човеку, његовим проблемима и сложеним философским питањима живота, у потпуности се окренуо аскези, молитви и тишини, желећи да иде одлучно путем пустињака и хришћанског подвижника. Сигурно је материјално стање његове пастве и скроман живот који су водили људи у Охриду и Битољу морао утицати на Николајев однос према пролазним овоземаљским стварима.

У годинама управљања Охридом и Битољем Свети Владика је саставио изузетно надахнута и упечатљива дела. Већ 1922. године објављене су „Молитве на језеру“ у којима аутор тражи од Господа да „благослови непријатеље његове“ и истиче да „човек у свету нема већег непријатеља од себе самог“. Касније излазе и „Омилије“, „Мисли о добру и злу“, „Мисионарска писма“, „Вера образованих људи“, „Духовна лира“, „Рат и Библија“ и монументално дело „Охридски Пролог“. У Охриду и Битољу обнавља многе задужбине из времена Светих Немањића. Као охридски Владика започео је и изградњу цркве у родном Лелићу.

Од времена патријарха Варнаве (1930) Битољ и Охрид се спајају у једну епархију, тако да је Владика Николај добио звање охридско-битољског Епископа. Велике су његове заслуге за отварање Богословије у Битољу, многих сиротишта, као што је Богдај, и хранилишта за гладне и напуштене. Када би путовао из Охрида ка родном Лелићу имао је обичај да дели новац „и шаком и капом“, како би помогао многим унесрећеним људима.

Од 1934. године Николај је поново постављен за Епископа жичког, овога пута као администратор најстаријег седишта Српске Цркве. Између два светска рата када је српски народ пролазио кроз велика искушења и када је међу народом било много осиромашених, рањених и гладних, на челу српских епархија налазио се човек несагледиве енергије који ће због тога и понети назив „највећи после Светог Саве“.

Проф. др Драгољуб Даниловић

СЛИКА О БОГУ

„А кад дође Исус у крајеве Кесарије Филипове, запита ученике своје говорећи: Шта о мени говоре људи ко је Син Човечији? А они рекоше: Једни говоре да си Јован Крститељ, други да си Илија, други опет Јеремија, или који од пророка. Рече им Исус: А ви шта велите ко сам ја? А Симон Петар одговори и рече: Ти си Христос, Син Бога живога. И Исус одговарајући рече му: Блажен си, Симоне, сине Јонин! Јер тело и крв не открише ти то, него Отац мој који је на небесима.“
(Мт 16, 13–17)

Емпиријска истраживања религије омогућавају нам да сагледамо ширу слику од оне која произлази из нашег личног искуства. Таква истраживања нам помажу да боље разумемо себе и своја веровања, као и разлике које постоје међу људима.

Једно од уобичајених питања у истраживању религиозности јесте да ли људи верују у Бога. Ретко се, међутим, у истраживањима поставља питање какав је Бог у кога људи верују. Какву слику о Богу имају људи различитих религијских веровања?

Слика о Богу формира се пре свега у породици, у току одрастања и личног искуства са ауторитетима. Породица посредује тиме што преноси своја веровања вербално, али и тиме како се понаша према деци. На темељу тог искуства, посебно са оцем, ствара се слика о Богу. Да ли је отац довољно присутан у животу деце? Да ли је отац извор сигурности или извор несигурности? Да ли је отац онај који кажњава и кога се деца боје? Сигурно знамо да је отац веома важна личност у животу

детета, а једна од улога јесте у томе да посредује слику о Богу.

Према научним истраживањима формирана је типологија на темељу две димензије важне за разумевање слике о Богу. Прва димензија садржи два краја. На једном се налази веровање да је Бог присутан у свету, да је директно укључен у светске догађаје и личне индивидуалне животе људи, док је на другом крају веровање да је Бог одсутан или да је нека безлична сила.

Друга димензија на једном крају има веровање да је Бог добар и да штити појединце, док је на другом крају те димензије веровање да је Бог љут због греха те да је склон да кажњава.

Када се укрсте те две димензије добијамо четири типа слике о Богу:

1. *Помажући Бој* који је присутан и укључен у свакодневни живот. Бог је позитивна моћ која помаже да свет буде лепо место за живот, задржава лоше ствари да се не десе и склон је да штити и помаже, јер је добар и воли човека;

2. *Ауџоријарни Бої* је такође присутан у свету и укључен у светска збивања и у свакодневни живот појединаца, али је љут и кажњава оне који нису добри;

3. *Одсујни Бої*, дистанциран је од света и није активан у њему, али није ни нарочито љут. Овакву представу имају верници склони да верују у неку космичку силу која је успоставила законе, покренула природу и није више тако присутна у свету и не прати наше активности нити светске догађаје;

4. *Кријички Бої* се доживљава као врло удаљен, нема контакт са овим светом, међутим, он посматра све и врло је незадовољан и склон кажњавању.

Питање Божје присутности у свету разматрамо преко појмова који су се у филозофији обрађивали као теистички и деистички поглед на свет. Међутим, независно од тога да ли је Бог био само „почетни покретач“ који је напустио свет или је у њему присутан и тачно води историју како је предвидео у свом плану, значајно питање за сваког појединца јесте карактер Бога у односу на човека, његова спремност да штити и помаже или да кажњава. Искуство одрастања знатно утиче на разумевање ових појмова, па је зато важно упоредити своје искуство са искуствима других, али пре свега са Божјим откривењем себе.

Степен религиозности се иначе мери преко неколико индикатора, од

којих је самодекларисање по питању веровања значајно, али је битна и верска пракса, да ли верник присуствује обредима, да ли поштује све што религија учи.

Свеобухватно Галупово (Gallup Europe) истраживање рађено на простору Балкана на узорку од 9.464 испитаника даје нам изванредне податке из прве руке, будући да сам у том истраживању учествовала од самог почетка све до објаве резултата 2007. Истраживање показује да на Балкану 61% становника верује у Божје постојање. Са извесном сумњом у Бога верује још 11%, док понекад верује још 7%. Процент оних који верују да постоји нека виша сила је 6%. Само 3% испитаника не верује ни у шта изван физичког света. Када упоредимо жене и мушкарце, жене знатно више него мушкарци исказују своју веру у Бога.

Да бисмо испитали какву слику о Богу имају људи на Балкану, у истраживању смо понудили 16 особина које описују Бога. Речи које најбоље описују Бога су: правда, опраштање, свеprisутност, љубав, пријатељство, љубазност, апсолутност, очински, краљевски, мајчински, попустљив, приговара, кажњава, дистанциран, суров, љут.

Слика о Богу једна је од најважнијих компоненти религијског и друштвеног живота. Бог каквог замишљамо може да изазове у човеку дивљење, поштовање и љубав, али и страх и дрхтање. Између љубави и страха, два најснажнија осећања која покрећу религиозност, балкански народи су распоређени тако да се у нијансама смањује позитивна слика по регионима од 73% до 23%. У Србији је 52% исказало да је Бог љубав, да је љубазан и добар док је 48% с представом да Бог кажњава, да је строг и гневан. Када се укрсте варијабле, веровање да је Бог љубав,

што зовемо позитивна слика о Богу са варијаблама веровања у Божје постојање и црквеност, видимо да што је слика о Богу позитивнија то је и јача вера у Божје постојање а и већа учесталост одласка у цркву. Бог који кажњава у свести је атеиста и оних који избегавају верске објекте.

Можемо закључити да није довољно веровати у Бога, „јер и ђаволи верују и дрхте“ (Јак 2, 19). Питање је: Какав је Бог? Ако се Бог користи као утеривач моралних норми, неко ко треба да контролише и надгледа да би преступнике казнио, таква представа Бога више штети него што користи цркви и појединцу, јер негативно утиче и на психичко здравље и формирање хетерономне моралности. Аутономна моралност и аутентична вера изграђује се онтолошки, личносно. Апостол Павле пита: „Или презиреш богатство његове добротe и кротости и дуготрпљења, не знајући да те доброта Божја на покајање води?“ (Рим 2, 4).

Слика о Богу коју су имали пророци и писци Библије преноси се са генерације на генерацију. Слика о Богу не стаје ни у један оквир, рам, мисао, појединца или епоху. Све су то само фрагменти који се увек изнова повезују у смислену целину која привлачи или одбија. Позитивна слика о Богу охрабрује нас да имамо апсолутно поверење, „јер Бог је љубав“ (1 Јн 4, 8) и „знамо да онима који љубе Бога све помаже на добро“ (Рим 8, 28).

Проф. др Зорица Кубурић

СЛУЧАЈ РЕЧНИКА ТЕХНОЛОГИЈЕ

Ми смо оледало истио као и лик у њему.
Пробамо укус овој иренујика вечности.

Ми смо и бол и оно што ја уклања.
Ми смо свежа вода и крчај који се излива.
Ти би радије бацала камење на оледало?
Ја сам ивоје оледало, а ево ја и камен.

Руми

Као што муња оштрим блеском мрклу ноћ за трен претвори у дан, тако и епифанија случајних сусрета просеца пут кроз скривени смисао. Пре две године, у фебруару 2022, срео сам, потпуно случајно на углу једне улице у Земуну биохемичара др В. С. Тачније речено, она је срела мене, јер је пре тога нисам знао. Живели смо без укрштаја, у одвојеним световима. Пришла ми је озарена, без снебивања, као да се знамо одувек. Могуће да је тако, али без епифаније то није могуће схватити. Ословила ме је именом додајући да је добро што смо се коначно срели у појавној стварности, јер и она је део сна. Рекла је да ме познаје с јавних предавања и да зна за *Речник итехнологије*.

„Радим у установи високе медицинске технологије“, рекла је, „и *Речник* ми је као комплет прве помоћи јер је целу технологију заокружио у 181 кодирану одредницу тако да могу да се подигнем и видим шта је изван тог круга.“

Већ сам знао да се с *Речником* нешто чудно догађа. Осећао сам да упркос

забрани не нестаје у времену, већ да има привлачну снагу која понекад сложи људе и догађаје у неки изненадни склад који делује својом снагом независно од било чије воље. То се догађало и сада. Она је после краћег разговора отворила своју торбу. Из ње је извадила копију *Речника*. Био сам затечен његовом појавом, као и увек.

„Сада знам зашто сам га ставила у торбу. Видите, то је мој извор слободне мисли.“

Нисам ништа рекао јер када се ствари тако случе, оне траже ћутање, речи су сувишне у епифанији. Да би се све сложило, са мном је била и др А. С. која је на Универзитету у Београду управо одбранила докторску тезу о хеуристици *Речника итехнологије* коју је управо објавила Матица српска. Све је личило на сан и његову повезаност (лат. *religio*) у лучи

случаја где се скрива истина. Истина је неухватљива антиномија јер је увек у случају који је наравно случајан, мада нема ничега случајног у њему. Случај се не може предвидети, програмирати, упрегнути и увек измиче технологији

чија једина намера је да влада светом. Владајући она се губи у тами јер светло света је благодат Светог Духа. Случај је зато слава луче, он ослобађа живот од свих стега, услова, намера, страхова или било чега што проневерава слободу. Случај у блеску епифаније раскида невидљиве ланце и за тренутак може да се уграби поглед у други свет. Без другог света, заиста, овај свет нема смисла.

Речник технологије је у односу на све оно што је написано крајем XX века други свет. Не може да се сврста ни у један жанр, стил, идеолошку оријентацију. Он је у успаваном свету поставио питање технологије као уснуле будности када се чинило да је технологија која долази разрешење драме живота на земљи. Када се појавио, био је епифанија и зато је и сада, много година после, као Наталијина рамонда у овом сусрету поново оживео вођен моћном руком смелог случаја, као што би рекао владика Петар. Оно што не умре, мора да васкрсне.

Речник је као камен који су одбацили зидари током времена постао генератор случаја, аналогни циклус који се није завршио писањем, већ се као дело објављује у струјању сусрета речи где као из неког логоса ниче све оно што изгледа увело. Његова моћ је у равнотежи сусрета супротности која има више лица. Прво, појавио се калиграфски исписан руком црном и црвеном бојом у духу српског средњовековног наслеђа, а, с друге стране, говорио је о симболу модерности, технологији, која је на сваки начин искључивала руку већ од протестантског времена када је, после пада Византије, почела да механички умножава Свето писмо. *Речник* је исписан слободном руком да би

свету и писму повратио макар трачак светости коју механички умножен спис намах губи претварајући се у огледало.

Друго, овај спис има снажан лични печат, а појавио се као непотписано дело, нико није знао ко су његови писци и дијаци, да би и на тај начин ушао у токове православне премодерности која дело лишава таштине имена аутора. Модерност слави его аутора да би у послемодерности говорила о његовој смрти. *Речник* нема ауторски его, не припада егоистичним филозофијама које верују да човек постоји само због Ја које мисли.

Треће, *Речник* је живи циклус. Све речи у њему су као синоними циклично повезане да би се показало да је смисао кружење. Речи су аналогije где су, супротно очекивањима, почетак и крај синоними.

Четврто, он је јавно жртвован одмах по објављивању у мају 1981. Комунистичка партија је хитно оформила тајну радну групу која више од пола године ради на дешифровању кодног језика *Речника* и тумачењу шта је заправо његова мисао и намера. Партија је била збуњена јер се са таквом појавом у својој историји није сусрела. Озбиљност задатка види се и по томе што се у анализу *Речника* укључују тајна полиција, највиши органи државе, а на завршетку и престонички медији на својим трећим странама и ударним тв емисијама када је почео јавни напад на *Речник* и најављено судско гоњење по основу деловања против народа и државе. Забрањен је због свог „езоповског језика“ који је дубоко уздрмао комунистичко схватање историје и њеног смисла.

Пето, али не и последње, *Речник* је неочекивано васкрсао из заборавља, 33 година после поново је откривен на скупу у Институту за филозофију и друштвену теорију. А ево га једнако је жив и овде, на градском углу преломљен под углом времена или вечности, ко ће то знати.

Опет смо се срили на истом месту

после две године, у фебруару 2024, овог пута није било случајно. Она је, знајући куда све иде, поставила средишње питање – у чему се дигитална култура разликује од аналогне. То је ваљда у овом обрту, цивилизацијској пируети клизања на леду, питање на коме се сада разлучују живот и смрт.

„Ако се дигитална култура састоји од бинарних супротности 0 и 1, зар се и аналогна такође не састоји од супротности, нису ли дан и ноћ исте супротности као 0 и 1?“

„Да, тако је, на први поглед, али разлика се појављује када покушамо да у дигиталној култури дођемо до јединства супротности. Тамо га нема и не може да буде, јер све остаје безнадежно одвојено, усамљено, ограђено, непретопиво, самоцентрично.“

У очајању самоизолације дигитална култура једино што може је да ствара слику. Осуђена је да у тамној комори глача површину да би огледало било што вернији двојник света. Разлика је у томе што између 0 и 1 нема ничега, то је прескакање срца света које удара без ритма и повезаности, неналазећи идентитет. Дан и ноћ су бинарни, али они су окружени циклусом зоре и сумрака чега у дигиталној култури нема. Разлика онога што постоји и не постоји јесте да ли пулсира у циклусу или је линеарно ишчашен из њега. Живот има смисла, каже Алкмеон, само када се споје почетак и крај.

„Шта је онда суштина циклуса?“

„Суштина је случај, ослобођена и сабрана светлост.“

Случај је заправо друго име логоса. Технологија је раскид с логосом,

зауостављање кружења које од људског тела до небеске механике чини суштину постојања. Застој кружења је болест, а његово зауостављање је смрт. Дигитална култура је оштро сечиво у аналогном ткиву живота.

Зато је *Речник*, као прва свесна одбрана аналогне културе, овде жив с нама. Он је као аналогна мисао устао против дигитализације која свет претвара у зрцало где се 0 и 1 огледају, али се не препознају. И отуда *Речник* није остао само спис, већ је почео да излази изван себе као нека врста екстатичне енергије која повезује људе којима су досадили забуне и прерушавања, забрани учене глупости, подељене дисциплине, стилови, идеологије, а надарене технологије.

На том трагу *Речник* је велико обећање технологије, у коју су

једнако веровали и власт и њена опозиција, схватио као вештаствену апотеозу привида, отајно насељавање света огледалима, стварање наспрамног света који ће живот пројектовати у привид. Апокалипса је у томе, вели *Речник*, што ће свет нестати у својој слици. Онда се то није видело, а данас у свету помраченом безбројем црних огледала сасвим је очито за оне који имају очи да виде у тами. Најкраће речено, *Речник технологије* је епифанија, случај који је као муња запарао таму наспрамног света.

„Александре“, рекла је, „у овом случају заслужили сте на крају Румија.“

„Добро, ставићу га на почетак, јер они су исто.“

Проф. др Александар Петровић
Универзитет у Београду

ИНОК И АМОК: ТАНКЕ ГРАНИЦЕ ИЗМЕЂУ ДУХОВНОСТИ И НАСИЉА

У унутрашњем свету човековог бића налазе се две супротне силе: мир и насиље. С једне стране, постоје „усамљеници“ у Богу – људи посвећени миру и молитви. Стоичким напором овакве личности успевају да овладају својим бићем, уподобе се Богу и стекну статус инока. Овде не мислимо само на особу која је монах, већ на сваког који је кроз подвиг постигао наведено стање. С друге стране, постоји амок: „личност“ која, не успевајући да контролише себе, постаје опасност по целокупну околину. За овакву „личност“ крајњи императив постаје насиље: уништити друге личности, Божију творевину и себе. Дакле, амок (малајски језик, значење: луд са неконтролисаним бесом) је термин који описује стање психичког растројства при коме индивидуа, услед беса, незадовољства и огорчења неконтролисано убија људе око себе.

Инок је потпуно свестан себе и околине: у својој самоћи он спознаје границе бића и усмерава се ка Богу. Такође, неодвојиво од тиховања, инок је свестан да његово спасење не може доћи кроз индивидуализам. Из тог разлога, он не занемарује централни фактор у духовном животу: Свету Литургију и Чашу Господњу. Инок је свестан да без заједнице са другим није могуће бити личност, нити је могуће бити део Бога. Он потврдно одговара на следеће питање: „Чаша благослова коју благосиљамо није ли заједница крви Христове? Хлеб који ломимо није ли заједница тела Христова?“ (1Кор 10, 16).

Амок представља слику насиља и хаоса: он редовно куша плод са дрвета познања добра и зла, притом не налазећи никакво добро. Док је инок стекао контролу над собом и христолик однос са другима, амок представља индивидуу која је изгубила све контакте са својом унутрашњошћу и окружењем. Овакав след околности амока доводи до неконтролисаног беса и убијања других. Инок за прототип има Христа, а амок антихриста. Инок је испунио заповест о љубави: „Бдите, стојте у вери, мушки се држите, снажите се. Све да вам бива у љубави“ (1Кор 16, 13–14). Амок је испунио демонску вољу и њему су упућене речи: „Вама је отац ђаво, и жеље оца својега хоћете да чините; он беше човекоубица од почетка, и не стоји у истини, јер нема истине у њему; кад говори лаж, своје говори, јер је он лажа и отац лажи“ (Јн 8, 44). Било да је то производ друштвених притисака, затворености у себе без Бога, менталних болести које се не лече на време, амок је приказ трансформације која се одвија на погрешан начин. С друге стране, инок следи преображење Христово: „И послије шест дана узе Исус Петра и Јакова и Јована, брата његова, и изведе их на гору високу саме. И преобрази се пред њима, и засија се лице његово као сунце, а хаљине његове постадоше беле као светлост“ (Мт 17, 1–2). Инок се сваким даном, ситним корацима, приближава христоликости – свом преображењу. Амок се, не тражећи помоћ других и затварајући се у егocентричност, трансформише у убицу.

Губитак контроле код амока сугерише на присуство зла у свету, а над тим злом човечанство тежи да тријумфује кроз духовни рат. Да би се овај рат добио сваки човек, пре свега, мора добити унутрашњу битку са злом у себи. Међутим, као што је већ напоменуто, ова победа није могућа без Богочовека Христа: „А ако је Христос у вама, онда је тело мртво за грех, а Дух је живот за праведност“ (Рим 8, 10).

На први поглед, делује да је граница између ова два стања јасна. Ипак, реалност може бити потпуно другачија: у савременом добу технолошког напретка, комформизма, постмодернистичких и других идеја, човек је под великим бременом. Инок, у свом трагању за Христом, може да одступи од свог пута: „Чувајте се, да не изгубимо оно што урадисмо, него да примимо потпуну плату“ (2. Јн 1, 8). Слично томе, особа која је на путу да постане амок може испитати себе и затражити помоћ: „Кажем вам да ће тако бити већа радост на небу за једнога грешника који се каје, неголи за деведесет и девет праведника којима не треба покајање“ (Лк 15, 7). Покајање и прихватање Божије милости могу бити први кораци ка промени. Вера може пружити особи наду и снагу да пронађе

смисао и циљ у свом животу. Такође, неопходно је да сви хришћани у савременом свету сведоче о значају вере у Богочовека Христа, Цркве као духовне болнице, али и о значају медицинске помоћи у превазилажењу оваквих стања.

Осим свега наведеног, постоји и могућност преплитања (синхронизованог постојања) ова два стања у човеку. Такво стање се јавља услед прелести и разних других неаутентичних видова побожности. Духовно трезвени чланови Цркве, како свештеници тако и лаици, дужни су да препознају и оваква стања – што је први корак у лечењу истих.

Питања које се намећу јесу: Куда савремено човечанство иде? Ка иноку или амоку? Ка светости или лудилу? Ка светлости или тами? Ка спасењу или братоубиству? Ка Авељу или Каину? Хришћански императив јесте: тежња ка иноку, а потом и помоћ свим другим људима, као и онима коју су на путу да постану амок, јер је речено: „Носите бремена један другог, и тако испуните закон Христов“ (Гал 6, 2).

Вероучитељ Милорад М. Васиљевић

ПРИБЕЖИШТЕ, НАДА, УТЕХА, ВЕРОВАЊЕ

Могућности и ограничења рада са губицима у психотерапијској пракси

Питања времена и вечности, живота и смрти су постављана у свим митологијама и религијама, а настојања да се на њих одгонетне су богата симболима. Архимандрит Рафаил Карелин у својој књизи „Умеће умирања или уметност живљења“ каже: „Тајном времена влада и Црква и та тајна је веома једноставна – Бог је створио време као припрему за вечност.“ Он даље објашњава да „сама смрт није излазак из времена, већ човекова душа тада само прелази у стање новог и нама непознатог доживљаја времена.“

Можда је то ново и непознато управо оно што представља ограничење за „науку о души“ (реч психологија потиче од грчких речи *psyche* – душа и *logos* – наука), те ствара потребу за увођењем области духа. Карелин овако види разлику између душевног и духовног: „Област душе на земљи је комуницирање са људима, породица, заједнички интереси и емотивне везе... Област духа је вечност. То је нека врста излаза из поља земљине теже, усмереност ума ка Богу и буђење логоса срца кроз молитву.“

Вероватно да се из тог разлога психолози и психотерапеути често осећају беспомоћно у раду са губицима, а науку на коју се ослањају доживљавају као недовољно јак потпорни стуб. Нарочито је тешко када долазе мајке (очеве се ређе јављају, што не значи да је њихова бол мања) које су остале без деце. Системска породична терапија пружа могућност сагледавања туговања не само као индивидуалног процеса, већ и породичног и социјалног – „Оно што разликује породичну перспективу туговања од индивидуалне јесте интеракцијска компонента туге. Иако сваки од чланова породице има сопствени одговор на тугу, они ће у тој ситуацији реаговати као јединка“ (М. Lomardo, D. Min). Чак и када терапеут има капацитет да слуша и саосећањем прими интензивна осећања туге, да пружи простор и време за прихватање губитка, потврђује се чињеница да су резултати терапије жаловања у најбољем случају скромни, у најлошијем занемарљиви.

Православни терапеут, као на једини извор наде за оне који му се обраћају за помоћ, може указати на веру – веру у васкрсење мртвих, вечни живот и сећање на тренутак у ком се Пресвета Мајка опрашта од свог сина, на тренутак када се Господ наш опрашта од свог пријатеља Лазара. Као што је за атеисте уверење да не постоји ништа након смрти утешно, тако, по речима Карелина, хришћане милује вера да

„душе светих чекају васкрсење тела, а душе грешника милост Божију, по молитвама Цркве и оних који за њих на земљи чине милостињу.“

Разматрајући питање смрти и губитка вољених особа, психологија препознаје и описује четири фазе кроз које пролазимо у процесу жаловања (Bowlby, 1980). То су фаза отупљености (укочености) која обично траје неколико часова до једне седмице и може бити обојена осећањима очајања и крајње јаким бесом, потом фаза малксалости (чамотиње, промашаја) и трагања за изгубљеном особом, која траје неколико месеци, понекад и годинама, за којом следи фаза дезорганизације и незнања и на крају фаза реорганизације.

Бројни су фактори који утичу на процес жаловања: културолошке разлике, религиозно-философска уверења, понашање обликовано у породици порекла, црте личности итд. Поред тога, од значаја су старосна доб умрлог, природа смрти, позиција умрлог у систему, отвореност породичног система. Тако се нпр. лакше прихвата губитак старијих (њихова смрт је очекивана, сматра се да је упокојени имао времена да проживи, да заврши своје активности, да пренесе неке од својих дужности и одговорности), док смрт особе у пуној зрелости може довести до губитка равнотеже у породици. Упокојење младе особе, детета или новорођенчета, ипак, најдубље потреса породични систем. Шок и бол услед губитка може разорити кохезивност породице, а у чак 70 до 90 процената следе разводи и одвајања, док се код парова који остају заједно уочавају знакови тензије услед гриже савести, осећања кривице и пребацивања.

Реакције на смрт могу бити различите, од избегавања суочавања са реалношћу бежањем у разне активно-

сти, преко настојања да се „избрише“ постојање покојника као да није ни постојао, па до приказивања умрлог у позитивнијем контексту него што се о њему мислило док је био жив (у нашем народу се каже „о покојнику све најбоље“).

Француки историчар Филип Арије (Philippe Aries, 1914–1984) који се бавио проучавањем Средњег века, породице и детињства, 1975. године примећује да је некадашњи болесник био „господар своје смрти“ – он је осећао њен долазак, објављивао га својим ближњима и окретао крају свог живота када би лежећи у кревету, окретао лице зиду да би окренуо леђа животу. Живи око њега су учествовали у том процесу, нису били поштеђени агоније и смрти, било да су деца или одрасли. Према његовим запажањима, почев од 17. века човек све чешће умире у болници, сам. Данас, наводи он, смрт је постала табу, нешто непозвано и безимено, што самртник не поседује, као да је малолетник. Идеал је да умре, а да тога и није свестан! Осећања треба да буду задржана (умршена), како пре, тако и после умирања. Са дозом ироније закључује да смрт више није део живота, већ несрећни случај који се не дешава свима и не у кући. Чињеница да је неко толико удаљен од тог прелаз за живота у смрт, учиниће још тежим процес одвајања од оних које човек напушта, а није могао да им каже „довиђења“. Интензивна осећања туге, везана за смрт, скривају се, а врло често се за време погребa и у периоду после њега употребљавају антидепресиви и седативи чиме се фаворизује непознавање сопствених осећања или њихова цензура у тренутку када би жалост требало да почне, што све доводи до блокаде процеса туговања. Уколико се процес жаловања не при-

хвати и не превлада адекватно, може доћи до развоја како психичких (депресија, фобије, психотичне епизоде, алкохолизам, слабији успех у школи или професији), тако и телесних симптома (инфекције респираторних путева, назеби, дијабетес или алергије, озбиљне болести које захтевају хируршке интервенције). Насупрот савременом схватању и људској логици овога света по којој човека треба лишити сећања на смрт, ово Аријево виђење је чини се блиско хришћанском које нас учи да је болест, као и сваки контакт са болесником подећање на смрт, те се на свакој Литургији молимо за „крај хришћански, непостидан, миран“.

У отпочињању процеса жаловања психологија, надаље, препознаје и важност „погребних ритуала“. Мек Голдрик (McGoldrik) их дели у три етапе – један ритуал да би се губитак схватио и оплакао, други да би се симболизовало оно што чланови породице носе у себи или чувају од особе која је умрла и трећи који симболизује наставак живота. И у нашој вери и народу постоје ритуали који носе одређену симболику, а чије је познавање значајно како би се губитак лакше пребродио. Након уснућа, покојник се припрема купањем (како би у чистоти стао пред Бога) и облачењем у најфиније одело (чиме се указује на нову одећу наше непропадљивости). Следи обавештавање родбине и пријатеља који долазе да изразе саучешће (учествују у жалости) и пруже подршку. У сам ковчег поред покојника се често стављају предмети који су у вези са службом

коју је он имао (крај тела архи-јереја/свештеника Јеванђеље, ђакона кадионица, мирјана икона Христова). Као круна долази обред Опела након ког свештеник позива на последње целивање, односно опраштање. У наредним данима, наду и утеху православним верницима недвосмислено пружа молитва за упокојене, њихово помињање на Проскомидији, као и у посебне дане које је Црква установила за њихово сећање.

Има ли речи које више теше од оних које је изрекао Свети Јован Златоусти у својој беседи на Васкрс: „Нека се нико не боји смрти, јер нас ослободи Спасова смрт... Васкрсе Христос, и ад се стропшта! Васкрсе Христос, и падоше демони! Васкрсе Христос, и живот живује! Васкрсе Христос и ниједног мртвог у гробу!“?

Да закључимо, чини се да је тема рада са губицима, односно суочавања са смрћу место на ком духовно превазилази душевно, где наука о души губи моћ, а вера у то да је дан смрти дан рођења за живот којем нема краја, узима сав простор.

Бојана Димитријевић,
психолог, системски породични
терапеут

ГОРАН, ЖИЧКИ

Од заснивања, у Жичи су делали многи писци и писари, именовани познати и анонимни, ширећи Реч што нас и даље држи на Окупу и у Смислу. Дуга је то временска путања и скоро неначети резервоар прича. А што не доспе у причу, лако нестане, неповратно. Средином деведесетих година прошлог века у кућици подно жичког манастира, окружен књигама, у натпросечном миру огранка библиотеке, боравио је Горан Петровић. Дочекивао читаоце и писао роман *Ойсада цркве Св. Сјаса*. Све се добро подесило, да родни град писцу у разрастању омогући да ради на месту које га управо стваралачки заокупља. Боравак у сенци „црвене госпође Жиче“ (В. Попа) није могао да буде без утицаја на укупан учинак тога рада.

Роман о Жичи прихваћен је, свесрдно, већ у часу појаве. После четврт века оверен је као један од најбољих српских романа двадесетог века. Спојио је Горан, у тој причи о првом пострадању задужбине Првовенчаног краља, своје ванредно осећање за поетско и чудесно са библијским реализмом српске средњовековне књижевности, дуго занемарене као извориште за савремене ствараоце. Створио је дело раскошне духовне лепоте, блиско читаоцима свога доба и не само своје средине. Пронео је својим романом име Жиче и жичку причу не само у рођачкој Русији, где је међу најчитанијим страним писцима, него и широм глобуса.

Сећам се тога књижевног подухвата у настајању, у који је Горан улагао своју машту без премца, аскетско посвећење и пратећу, тектонску сумњу у свој учинак. Били смо, ми из пријатељског окружења, пуни светлих оче-

кивања, која се обистинише у пуној снази читалачких одјека. Када се на корици Горановог романа појавио и детаљ са слике тако особеног, неакадемског сликара Бранислава Јаблановића, све је некако дошло на своје место. Имагинација рано преминулог жичког сликара препозната је и продужена кроз Горанову књижевну мануфактуру снова. И Горан је отишао прерано, у пола великог посла. Неоригинално али тачно речено, отишао је у причу, у простор у којем се и досад боље сналазио, где је све потпуније, боље и пространије. Доносимо у прилогу и кратак текст објављен по изласку *Ойсаде*, уверени и даље да је једна реченица, и један римовни пар, стао у основ Горанове жичке повести: Жича је српска прича...

РОМАН И РИМА

(*Политика*, Културни додатак, 21. фебруар 1997)

„Риме су доказ“, рече српски песник, „да је све на свету повезано.“ Уздизање значаја риме дотле да се ово изражајно средство огласи за јемца надискуствених, непојамних веза у свету и приличи видокругу једног песника; исто као што се одвише не изненађујемо кад код старог доброг естетичара и професора прочитамо „јеретички“ исказ да је песништво у *сйиху* и *слику* „мало чудан занат“, и да се цени „више но што заслужује“. „Не мислити по стварним асоцијацијама мисли“, наставља професор даље, „рећи зрак па хтети рећи *свейлост*, и морати рећи *мрак*... посао је заиста необичан...“ На клизаво тле професор је ступио, уверени смо, већ кад је поменуо „стварне асоцијације мисли“. То што се овде олако крсти

„стварном асоцијацијом” понајчешће јесте – послужићемо се речима једног британског песника – *ауџомајски одговор*. Поета са Острвља благосиља правилан метар стиха (јамачно и риму) што нас сили *да оним њриђемо њоми-слима / слободним од неџви сојсџива*. Нема грднијих окова. А рима, ономе који зна да је проосећа и употреби, јесте један од калауза за једнократно (поетско) избављење од тешких негви себе.

Није реч овде, ипак, о рими у песништву. О другом ћемо. Мисао водиља овога написа, сугерисана и насловом, сажети се може у једну реченицу: *Из једне риме њроисџекао је чџџав немали роман*. Може и другачије: *Чџџавом роману носећи сџуб је једна рима*. Заплели смо мало. Отплићемо.

Однекуд је до уха одговарајућег писца дошла преосвештена и језгровита реченица, приписана знаменитом духовном пастиру: *Жича је срџска њрича*. Та је реченица свакако одјекнула унутар аутора потоњег романа *Оџсага цркве Свеџоџ Сџаса*, Горана Петровића. Није нам познато – мада то и није од већег значаја – у коме је моменту градње романа ова реченица Петровића снашла, погодила, задесила. Употребили смо три глагола – *снаћи*, *џоџоџиџи*, *задесџиџи* – уз пређашњи *одјекнуџи*, за именовање (претпостављеног) сложеног утицаја наведене реченице на градитеља чудесног романа о паду храма Вазнесења Господњег у Жичи. Управо, печат огњени којим ова сила од реченице траг оставља борави у правилној рими, у читавој смисаоној осовини *Жича – (срџска) њрича*. Да је романописац од почетка свог рада на рукопису настојао да повесну судбину првог седишта српских црквених поглавара, приповедајући прво у низу

пострадања жичког манастира, симболички спрегне са целокупном историјском коби народа који га сазида – сасвим је извесно. Али дубина те намере могла је бити посведочена тек кад је засветлела, заруменела се рима у реченици Епископа Николаја Велимировића *Жича – (срџска) њрича*. Таман да и није тако, у пишчевом сусрету са овом римом видимо уплив тајненог светлуца, за којим вапију смркнути и ојађени дијаци свих времена, да им, у тегиби и умној невиделици, укаже на пут. Исто тако, како је могло зазвонити римовање *Жича – њрича* у слуху писца који непрестанце, с респективном увереношћу, одбегав од историјских релија у питомину и светлост Приче, понавља себи и доказује другима, да је Приповедање – делање благом Творцу угодно а Прича – простор где се богоподобни лик света и човека остварује, да је маштенски свет Приче старији и истинитији од сваке штуре и злехуде јаве коју потура Историја.

Рима није, одиста не може бити, тек празно гласовно подударане речи на крају стиха, чија се улога исцрпљује на грађењу звучности и певљивости. Макар да је ова „конструкција” – што почива једино на чињеници да је Горан Петровић једном-двапут навео реченицу Епископа Николаја – заиста неутемељена у стварном (или самопознаном) пишчевом доживљају, ко нас убедити може да тајни рад оне смисаоне осовине речи *Жича* и *(срџска)* прича аутору *Оџсага цркве Свеџоџ Сџаса* не беше упућујући, да му не беше светлило дуж невидљивих богаза, распућа и клисура романописања.

Др Драган Хамовић

ОСНОВНА ШКОЛА „ОЛГА МИЛУТИНОВИЋ“ У ГОДАЧИЦИ

У Србији се још 1811. године схватило да образовање и школе представљају чврст темељ и сигуран ослонац сваке добро уређене државе. Те исте године, 11. јануара у Карађорђевој Србији установљено је Попечитељство просвештенија народа, а истог дана за првог попечитеља просвештенија народа именован је Доситеј Обрадовић. Већ између 1860. и 1880. године, по казивању мештана, основана је основна школа у Годачици. То је почетак пута када се рад у школи одвијао под веома тешким условима. Школу је у почетку похађало око 30 ученика са територије села Бајчетине, Гледића, Милаковца, Дрлупе и Годачице. За време лоших временских прилика ученици су морали да коначе у Годачици. Прва школска зграда је била изграђена од слабог материјала, а мајстори нису били вични у градњи. Године 1921. покренута је акција за изградњу друге школске зграде. За три године је сакупљено довољно новца и започета је изградња. Део средстава је добијен од Окружног одбора у Крагујевцу, Министарство просвете Србије је доделило 30.000 динара, а остатак је сакупљен од грађана који

су морали да плаћају допринос за изградњу школе и то по категоријама од 1000 до 3000 динара. Нова школа почиње са радом 1926. године, а број ученика се повећао на 65, касније на 80. У то време, школа је носила печат друштвених збивања и догађаја. Потребе за школовањем су расле, а значај школе постао је све већи.

Школске 1951/1952. године отворена је у Годачици шесторазредна основна школа и по први пут извршен упис ученика у пети разред. Међутим, родитељи нису слали своју децу у школу, па је пети разред морао бити затворен због малог броја ученика. Уследила је акција убеђивања родитеља да треба да шаљу своју децу у школу и наредне године је поново отворен пети разред. Тако је почела са радом данашња осмогодишња школа. Повећањем броја ученика из године у годину, дошло се на идеју да се отпочне са припремама за подизање и треће школске зграде, која се и данас користи у настави. До 70-их година прошлог века школа се развила у централну школу са истуреним одељењима у Раваници, Лешеву, Дрлупи и Гледићу, са око 330 ученика,

5 школских зграда и 30 радника који су radili у њој.

У Србији је последњих неколико деценија негативан природни прираштај становништва, због чега се у укупној популацији постепено смањује категорија деце. У подручју основног образовања овај општи тренд се манифестује кроз смањење броја ученика, у просеку 1,5% годишње, у задњих неколико година. Данас, уз квалитетан наставни кадар, мањи број ученика у одељењима пружа могућности за индивидуализацију наставног процеса и увођење савремених образовних технологија. Ученици су врло активни на такмичењима из већине предмета, тако да су освојили доста општинских и окружних награда.

Верска настава се одвија у 11 група (8 у матичној школи и 3 у подручним) од I до VIII разреда, док наставе Грађанског васпитања нема. Свих 110 ученика похађају часове Верске наставе. Та чињеница радује како свештенике и вероучитеље, тако и родитеље и претке ученика ако имамо у виду да се све три школе налазе у непосредној близини Цркве Успења Пресвете Богородице и њихову јасну намеру да се поред образовања науче и православној вери. Тако су деца у могућности да што више часова веронауке имају у Цркви. Цртање, играње, различите радионице, све су то начини да оживимо однос љубави, међусобног прихватања и да доживимо Цркву као свакодневну реалност. Заинтересованост за богослужбени живот се огледа и кроз присуство ученика и наставника на Литургији као испомоћ свештенику. Наравно, дуг период повезаности школе и парохијског храма, непосредна близина

и залагање, како вероучитеља, тако и свештенства, допринели су да Верска настава има комплетнију слику и улогу у животу ученика. Један од примера је школска слава Свети Сава где традиционално директор школе са наставницима одговарају свештенику на Литургији, а ученици заједно са родитељима дају свој допринос учешћем на Светој служби и причешћивањем Светим Тајнама Христовим. Још један вид успешне сарадње наше школе и наше парохијске Цркве се огледа кроз хуманитарни рад прикупљања средстава онима којима је то потребно. С

поносом истичемо да смо имали неколико успешних хуманитарних акција. Географски положај наше школе нам омогућава и реализовање излета и екскурзија где обилазимо светиње наше епархије.

Постављење темеља и трасирани пут у настави Веронауке развијали су и градили, бивши парох годачички Боро Ђутило и садашњи Ненад Јаковљевић, као и вероучитељи Иван Радојичић и Александар Станић. Свакако треба истаћи и директорку школе Снежану Јовановић, која је на тој функцији од маја 2007. године и која се несебично труди и даје све од себе за децу, да њихово образовање буде у складу са традицијом и културом нашег народа.

Верујемо да ћемо уз молитве Богу, а кроз труд вероучитеља и наставника наше школе, и даље поучавати наше ђаке не само да разумеју и науче основне истине наше Свете вере, већ да их на аутентичан начин сведоче у свету и времену који долазе.

Вероучитељ Ненад Петровић

КО ЈЕ СВЕШТЕНИК?

Кутак из веронауке – Из дечијег срца

Теодора Божић I/2

Свештеник чува Цркву и цео град и даје нам да се причестимо.

Он је у црном оделу и црној капи и дугачка му је брада.

Има мантију, може да има и круну, има и звонце да онако маше.

Он крсти дете и купа га.

То је човек у Цркви.

Он се моли Богу.

Свештеник је Свети Сава, Бог, онај ко чита молитву кад је неком кум-

ство и иде у Цркву.

Свештеник врти оно у Цркви.

Свештеник је човек који живи у манастиру или у Цркви. Он помаже људима.

Он у Цркви пева молитве.

Он помаже људима. Ако не умеју да шетају он ће им помоћи.

Приредила:
вероучитељ Александра Малешевић
са ученицима 1. разреда ОШ „Свети
Сава“, Б. Башта

МОНАСТИР ВУЈАН
Александар Пауновић,
Прислоница 2023,
издавач Манастир Вујан,
уредник архимандрит Сава (Илић)

Последујући Господу Исусу Христу, Своме Подвигоположнику, монаси су вековима тражили место мира, како би у тишини, далеко од светске буке, спасавали душе своје, молећи се за спасење света. Од Светог Саве и његовог богоносног по телу оца жупана Стефана Немање, а по Духу сина Преподобног Симеона Мироточивога, преко многих владара из лозе Немањића, Лазаревића, Бранковића, Црнојевића, Котроманића, Петровића, Карађорђевића, Обреновића, знаних и незнаних великаша, српски народ је своју земљу украшавао Светим манастирима као оазама мира у временима испуњеним вихорима који су кроз ове крстоносне просторе дували за разних страна Истока и Запада. По тим хујањима и ујањима, која су заједно са шумским ветровима пролазила низ планину Рудник, име доби и Манастир Вујан.

Пролазећи Европом крајем 19. века, путописац Феликс Каниц је уочио да је Угарска испуњена чардама за гошћење поред река, а Србија бројним манастирима на скривеним и најлепшим местима у природи. Једно од таквих места је и Манастир Вујан, украс и духовни

бисер рудничког краја и Шумадије.

Скривајући своје древно порекло, носећи као највеће благо „Светињу“ – гроб непознатог вујанског светитеља, као и гробове и ликове српских јунака на фрескама, овај манастир је Божијим Промислом дочекао у новије дане да буде благословен још једним миомирисним трагом живота Божијег угодника наших времена – Патријарха српског Павла. Боравећи у Манастиру Вујну у периоду од 1944. до 1946. искушеник Тојко Стојчевић је, након молитве над гробом вујанског светитеља, исцељен од тешке болести. У знак захвалности Богу, издуборезио је крст који је постао познат као „Вујански крст“. Он се до данас чува у манастирској ризници, будући наду у поклоницима да ће и њихове искрене молитве са овог места допрети до Престола Божијег и даривати им исцељење од разних душевних и телесних болести.

Манастир Вујан је место молитвеног тиховања смерних монаха који су овде вековима своје животе освећивали подвижништвом и уподобљавањем Христу Богу. Они су последујући Светом архангелу Гаврилу и осталим небеским силама, чијем молитвеном покровитељству је мана-

МОНАСТИР ВУЈАН

стирски храм и посвећен, своје тело преображавали духовношћу ангеоског лика. Наши благочестиви владари су били свесни важности молитвеног заступништва свештених инока. Подижући манастире као центре писмености и културе, они су мислили и о њиховом насељавању монашким братствима. Посебно је овоме велики труд посвећивао Свети великомученик кнез Лазар (Хребељановић), знајући

да без јединства наше Свете Цркве не може бити ни јединства народног. Тако су манастири били симболи борбе за Царство Небеско, али и за јединство и слободу српског народа. Ова слобода не значи живот ослобођен свих ограничења (моралних и друштвених), како то проповедају поборници разних либералних идеологија. За хришћане слобода није слобода избора, између мањег и већег зла. Слободан је само

онај који чини добро, па је слобода најпре слобода од греха. Зато су светитељи највећи слободари. А пре њих и изнад њих, путоказ слободе је Господ Исус Христос, па зато Свети апостол Павле и благовести: „Стојте дакле чврсто у слободи којом нас Христос ослободи и не дајте се опет у јарам ропства ухватити“ (Гал 5, 1). Та слобода је загарантована Васкрсењем Христовим које је, према речима Светог старца Софронија (Сахарова), највећа победа слободе у историји рода људског – победа над смрћу.

Верујући у победу слободе, српски јунаци су вековима полагали своје животе, мењајући привремено за вечно, знајући да „од ове љубави нико нема веће, да ко живот свој положи за ближње своје“ (Јн 15, 13). Бранећи кућни праг и своје древне светиње, они су стајали на чело народа водећи га ка слободи од робовања разним завојевачима који су покушавали да у окове таме ставе тело и душу Србинову. Истовремено, они су бранили и капију Европе од продора нехришћанских освајача, према ненадмашним речима Светог владике Николаја: „тупећи својим костима оштрице непријатељских мачева, као трње које брани ружу од чупања“. Или како је писао Никола Тесла у тексту о песништву Лазе Лазаревића: „Европа не може никада исплатити велики дуг који Србима дугује за велике жртве, што су их они поднели борећи се против варварске најезде.“

Историјат Манастира Вујна је упечатљиво сведочанство о таквом народном етосу, који ношен дубоком молитвом смерних монаха, обједињује Свете ратнике из раних векова са оним српским јунацима попут Лазара Мутапа, који су своје животе полагали током устаничких борби за ослобођење Србије током 19. века.

Овде се у крсном спасоносном знаку спајају хоризонтала љубави према ближњима и вертикала љубави према Богу. У знаку те две највеће заповести Божије, Манастир Вујан до данас сведочи понос на славне и неустрашиве претке наше које заједно са Светим кнезом Лазаром и косовским јунацима празнујемо сваког Видовдана. Истовремено, њихово страдање се овде кроз молитвено и богослужбено искуство непрестано преображава у слави светлости Васкрслога Христа, Победитеља смрти.

Након архипастирског ревновања Светог Владике Николаја Жичког и плодова Богомољачког покрета у виду великог броја обновљених и насељених манастира широм Епархије жичке, у наше дане, Божијим благословом и мудрим пастирским руковођењем Архијереја жичког Господина др Јустина (Стефановића), Манастир Вујан доживљава обнову и умножење братства. На челу са игуманом архимандритом Савом (Илићем), братство вујанско приноси молитве за род наш српски и сав Божији свет, дочекујући срдечно сваког ко се упуту стазама предака ка овом источнику духовности рудничког краја. И ова монографија, која је сачињена истраживачким трудом г. Александра Пауновића, драги читаоци, део је сусрета и небоземног загрљаја са Манастиром Вујном, који стојећи на Крајеугаоном камену Христу зрачи незалазном васкршњом Светлошћу у којој наше очи постају отворене за виђење Бога и красоте Божије творевине.

Протојереј Александар Р. Јевтић

ЛЕТОПИС БОГОСЛУЖЕЊА ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА ЕПИСКОПА ЖИЧКОГ ГОСПОДИНА Г. ЈУСТИНА

ОД 20. НОВЕМБРА/3. ДЕЦЕМБРА 2023. ГОДИНЕ
ДО 13/26. ФЕБРУАРА 2024. ГОДИНЕ

20. новембар/3. децембар (Недеља
26. по Духовима. Преподобни Григорије
Декаполит (Претпразништво
Ваведења))

Свету Архијерејску Литургију
Епископ жички Г. Јустин служио је у
Манастиру Вујну, уз саслужење игу-
мана ове Свете обитељи архимандри-
та Саве (Илића).

21. новембар/4. децембар (Ваве-
дење Пресвете Богородице)

Поводом манастирске славе, Њего-
во Преосвештенство Епископ жички
Г. Јустин началствовао је евха-
ристијским сабрањем у Манастиру
Ваведењу под Овчаром. По заамвној
молитви, Владика Јустин је пререзао
славски колач и честитао мати Анге-
лини са сестринством славу.

27. новембар/10. децембар (Недеља 27. по Духовима. Свети мученик Јаков Персијанац; Свети Јаков, Епископ ростовски)

Његово Преосвештенство Епископ жички Господин Јустин служио је заједно са Епископом западноамеричким Господином Максимом Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог кнеза Лазара у Матарушкој Бањи, који ове године слави 30 година од свог освећења.

4/17. децембар (Недеља 28. по Духовима. Света великомученица Варвара; Преподобни Јован Дамаскин – Детињци)

Епископ жички Г. Јустин начинио је канонску посету Храму Рођења Пресвете Богородице у Врњачкој Бањи и служио Свету Архијерејску Литургију.

6/19. децембар (Свети Николај архиепископ мирликијски Чудотворац – Никољдан)

Господин Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Никољу на Каблару и пререзао славски колач поводом славе храма.

11/24. децембар (Недеља 29. по Духовима – Светих Праотаца. Преподобни Данило Столпник - (Материце))

Владика жички Г. Јустин је у Недељу Светих Праотаца служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог Јована Крститеља у Љигу. На Малом входу, Епископ Јустин је оца Светолика Марковића, Архијерејског намесника качерског и пароха љишког, наградио правом ношења напрсног крста за целокупан његов досадашњи рад на њиви Господњој.

17/30. децембар (Свети пророк Данило; Св. преподобни муч. Ђакон Авакум и игуман Пајсије)

Његово Преосвештенство Г. Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у храму Благовештења Пресвете Богородице у Трнави код Чачка, где је пререзао колач у част Светих мученика игумана трнавског Пајсија и сабрата му ђакона Авакума.

18/31. децембар (Недеља 30. по Духовима – Светих Отаца. Свети мученик Севастијан; Свети Модест и други с њим – Оци)

У Недељу Светих отаца Епископ жички Г. Јустин началствовао је евхаристијским сабрањем у Храму Светог Саве у Краљеву.

25. децембар/7. јануар (Рождество Христово – Божић)

Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин служио је поноћну Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Саве у Краљеву.

26. децембар/8. јануар (Сабор Пресвете Богородице)

Епископ жички Г. Јустин начелствовао је евхаристијским слављем у Храму Свете великомученице Марине у Атеници.

27. децембар/9. јануар (Свети првомученик и архиђакон Стефан)

Владика Јустин је начелствовао Светом Архијерејском Литургијом у Храму Свете Тројице у Краљеву. У наставку је уследило благосиљање слав-

скога колача и жита које је припремио хор Храма Свете Тројице - „Свети првомученик и архиђакон Стефан“.

31. децембар/13. јануар (Преподобна Меланија; Свети Доситеј Загребачки Исповедник (Оданије Рождества))

Свету Архијерејску Литургију у световујанској обитељи служио је Његово Преосвештенство Епископ жички Господин Јустин.

1/14. јануар (Обрезање Господа Исуса Христа; Свети Василије Велики (Нова година))

Почетак Нове године прослављен је литургијски у Храму Светог великомученика Георгија у Ужицу. Начелствовао је Архипастир трона Еписко-

па жичких, Владика Јустин. У продужетку је уследио молебан за почетак Нове године.

✦ ✦ ✦

6/19. јануар (Богојављење)

Његово Преосвештенство Епископ жички Господин др Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог Василија Острошког у Кованлуку. У продужетку је Владика извршио чин Великог водоосвећења, којим се сећамо Христовог крштења у реци Јордану, освећења воде и целе творевине.

✦ ✦ ✦

7/20. јануар (Сабор Светог Јована Крститеља – Јовањдан)

Епископ жички Г. Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у придворном Параклису Светих 40 мученика севастијских у Краљеву.

✦ ✦ ✦

✦ ✦ ✦

8/21. јануар (Недеља 33. по Духовима – по Богојављењу. Свети мученик Јулијан и Василиса; Преподобни Георгије Хозевит; Свети Григорије Охридски)

У Храму Светог Саве у Краљеву служена је Света Архијерејска Литургија којом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин, уз саслужење братства храма.

✦ ✦ ✦

14/27. јануар (Свети Сава први Архиепископ српски – Савиндан)

Света Архијерејска Литургија, којом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ жички Јустин, служена је у Храму Свете Тројице у Горњем Милановцу, а у спомен родоначалника нашег Светог Саве Српског пререзан је и славски колач.

✦ ✦ ✦

15/28. јануар (Недеља 34. по Духовима – Преподобни Павле Тивејски; Преподобни Гаврило Лесновски)

Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог Јована Крститеља у Ратини.

15/28. јануар (Недеља 35. по Духовима – Свети апостол Тимотеј; Свети преподобномученик Анастасије)

Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Успења Пресвете Богородице на Каблару, служио је Епископ жички Г. Јустин.

28. јануар/10. фебруар (Преподобни Јефрем Сирин; Преподобни Исак Сирин)

Свету Архијерејску Литургију Епископ Јустин служио је у придворном Параклису 40 мученика севастијских у Краљеву.

29. јануар/11. фебруар (Недеља 36. по Духовима – Пренос моштију Светог свештеномученика Игњатија Богоносца)

Евхаристијским сабрањем начествовао је Владика Јустин у Храму Светог пророка Илије у Сирчи.

30. јануар/12. фебруар (Света Три Јерарха)

Епископ Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Света Три Јерарха у Пожеги, поводом славе храма. У наставку је уследило резање славског колача.

2/15. фебруар (Сретење Господње)

Манастир посвећен Сретењу Господњем на Овчару прославио је славу. Свету Архијерејску Литургију је служио Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин. Након читања заамвоне молитве Владика је осветио кољиво и пререзао славски колач.

5/18. фебруар (Недеља 37. по Духовима – Света мученица Агатија; Свети Полиевкт, Патријарх Цариградски)

Епископ жички Г. Јустин је начинио канонску посету Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Коњевићима и служио Свету Архијерејску Литургију. Том приликом Епископ је освештао живопис коњевићког храма.

11/24. фебруар (Свети свештеномученик Власије; Свети великомученик Ђорђе Кратовац)

Свету Архијерејску Литургију у световујанској обитељи служио је Његово Преосвештенство Епископ жички Господин Јустин.

12/25. фебруар (Недеља о митару и фарисеју. Свети Мелетије, Архиепископ антиохијски)

Владика жички Г. Јустин је у припремној седмици Великог поста – о митару и фарисеју, началствовао евхаристијским сабрањем у Светосавском храму у Краљеву.

13/26. фебруар (Преподобни Симеон Мироточиви)

У дан молитвеног спомена Преподобног Симеона Мироточивога, Владика је служио Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Студеници. У наставку Епископ жички је пререзао колач са игуманом ове Свете обитељи архимандритом Тихоном.

Приредио:
Ѓакон Стефан Симић

